VÄLISMINISTEERIUM

Välisministeeriumi tegevus 2025. aastal

Tallinn 2026

Sisukord

Sissejuhatus 2

Välispoliitika peamised väljakutsed 4

Kokkuvõttev ülevaade 2025 5

Välisministeeriumi tegevuste ülevaade 2025 9

- Ukraina toetamine ja õiglase ning püsiva rahu saavutamine 9
- Venemaale agressiooni hinna tõstmine 15
- Transatlantilise suhte teisenemine, NATO kollektiivkaitse ja Euroopa kaitsevõime 23
- Uue Põhjala kujunemine 29
- Euroopa Liidu strateegilised arengusuunad: laienemine, eelarve ja õigusriik 32
- Euroopa ja Eesti globaalne tegevus muutuvas rahvusvahelises keskkonnas 33
- Usaldusväärne ühendatus, kliimamuutused, küber- ning digidiplomaatia 40
- Äridiplomaatia, tugi ettevõtjatele ja uute ekspordiTurgude leidmine 45
- Konsulaartoimingud, üleilmse eestluse hoidmine ja kultuuridiplomaatia 47

Sissejuhatus

2025. aastal kinnistus laiem arusaamine, et Teise maailmasõja järel loodud rahvusvahelisel õigusel, ÜRO põhikirjal ja teistel reeglitel põhinev maailmakord on hääbumas. Üha enam kujundab rahvusvahelist maastikku mitte rahvusvaheline õigus, vaid jõud ning valmisolek seda kasutada. ÜRO, WTO ja teiste multilateraalsete institutsioonide roll väheneb. Riikide õigusvastast tegevust piiravad ja rahvusvahelist julgeolekut kindlustavad mehhanismid seisavad sageli silmitsi jõuetusega. On põhjust rääkida ühe ajastu lõpust.

Eesti jaoks ei ole see abstraktne või kauge teema. Vastupidi – olukorras, kus rahvusvaheline õigus kaotab tähtsust ja jõupoliitikast saab normaalsus, on meie välispoliitika sihiks toetada selliste rahvusvahelise elu reeglite püsimist, mis aitavad hoida Eesti vabadust. Eelkõige on selleks riikide suveräänsuse ja territoriaalse terviklikkuse põhimõtted. Suurim oht Eestile on Venemaa ja tema imperialistlik poliitika, mille eesmärk on ümber kujundada Euroopa julgeolek ning taastada oma mõjusfäär. Venemaa peab mitmendat aastat halastamatut agressioonisõda Ukraina vastu. Moskva ei ole siiamaani kaotanud usku, et suudab Ukraina ja lääne välja kurnata ja sõja võita, mille tulemiks oleks Ukraina suveräänsuse kõndistamine. Seetõttu ei ole toetus Ukrainale pelgalt solidaarsus, vaid Eesti enda julgeoleku eeltingimus. Eesti tegevus keskendus 2025. aastal jätkuvalt Venemaale agressiooni hinna tõstmisele ning Ukraina igakülgsele toetamisele rahvusvahelistes organisatsioonides, sealhulgas Euroopa Liidus ja NATOs ning kahepoolsetes suhetes.

Venemaa laiendas oma sabotaaži-, mõjutus- ja kübertegevust, et vähendada Euroopa riikide soovi Ukrainat toetada, destabiliseerida ühiskondi ning testida NATO ja Euroopa Liidu reaktsioonivõimet. 2025. aasta septembrisse jääb NATO lepingu Artikkel 4 käivitamine ja esmakordne ÜRO Julgeolekunõukogu kokkukutsumine Eesti taotlusel pärast õhupiiri rikkumist Venemaa hävitajate poolt.

President Donald Trumpi ametisse astumine tõi kaasa administratsiooni muutunud lähenemise transatlantilistele suhetele. USA vaates langeb edaspidi peamine vastutus Euroopa konventsionaalse kaitse eest NATO liitlastele. See tõi kaasa vajaduse Euroopa

kaitsevõime kiireks tugevdamiseks, sealhulgas kaitsekulude kasvatamiseks, kaitsetööstuse arendamiseks ja uute rahastusinstrumentide loomiseks. Eesti ja teiste idatiiva riikide arvates peab see protsess toimuma senisest otsustavamalt ja kiiremas tempos, sest ainult nii suudab Euroopa end tehingupõhises ja jõupoliitikale kalduvas maailmas maksma panna.

Eesti vaates on positiivne, et Euroopa riskitaju ja otsustusvõime kujundamisel mängib üha tugevamat rolli Uus Põhjala, mille moodustavad viis Põhjala ja kolm Balti riiki ühes Poola ja Saksamaaga. See umbes 160 miljonit inimest hõlmav jõukese on kasvamas veduriks ja ideede generaatoriks, mille sihiks on tugev ja ühtne Euroopa. Eesti panustas aktiivselt piirkondliku koostöö tugevdamisse ning valmistus Põhjala-Balti formaadi eesistumiseks 2026. aastal, et suurendada regiooni mõju Euroopa julgeoleku kujundamisel.

Paljuski jätkus juba agressioonisõja alguses sõnastatud välispoliitika elluviimine ja arendamine. Mitu teemat, kus Eesti on järjekindlalt oma seisukohti kaitsnud (nt varilaevastik, Venemaa külmutatud varade kasutuselevõtt, karistamatus, hübriidrünnakute teadvustamine), on saanud Euroopa peavoolu poliitikaks. Eesti oli aktiivne Euroopa Liidu sanktsioonipoliitika kujundamisel ja Vene varilaevastiku piiramisel.

Lisaks Euroopa julgeolekule suurenes 2025. aastal Eesti tegevuse globaalne ulatus. Eesti valiti ÜRO Inimõiguste Nõukogu liikmeks ja osalesime aktiivselt rahvusvaheliste organisatsioonide reformiaruteludes. Märgiline oli valitsuse otsus avada viis uut saatkonda – Keenias, Brasiilias, Armeenias, Moldovas ja Bakuus. Samal ajal kohandas Eesti oma arengukoostöö ja humanitaarabi poliitikat vastuseks rahastuse vähenemisele ja majandushuvide suurenemisele.

Olulisel kohal välisministeeriumi tegevuses oli jätkuvalt äridiplomaatia, mille kaudu toetati Eesti ettevõtete sisenemist uutele turgudele, samuti usaldusväärsete ühenduste ja energiajulgeoleku edendamine. Ühtlasi paistis Eesti silma digi- ja küberdiplomaatias, sealhulgas rahvusvaheliste kübernormide ja tehisintellekti halduse kujundamisel.

Välispoliitika peamised väljakutsed

1. ÜRO hartal ja rahvusvahelisel õigusel põhineva maailmakorra jätkuv ohustatus ja nõrgenemine ning rahvusvaheliste konfliktide kasv.
2. Venemaa jätkuv agressioon Euroopas – sõda Ukraina vastu ja laiemalt mõjutustegevus ning hübriidründed nii lääneriikide kui demokraatliku maailmakorralduse vastu.
3. Ukraina toetamine ja Venemaa agressiooni vastustamine ja selle hinna tõstmine. Vastutuse kohaldamine Ukraina suhtes toimepandud kuritegude eest.
4. USA muutunud seisukoht Euroopa julgeoleku tagamisel.
5. Euroopa toimetulek uue geopoliitilise reaalsusega, oma vastutuse suurendamine ja kaitsevõime tugevdamine. Uue Põhjala kujundamine.
6. Eesti nähtavuse ja mõju tugevdamine maailmas
7. Jätkuv Eesti ekspordi ja investeeringute toetamine keerulises geopoliitilises olukorras.
8. Rahvusvaheliste humanitaarkriiside süvenemine ja arengukoostöö reformimine

Kokkuvõttev ülevaade 2025

Välisministeeriumi üks peamisi prioriteete oli Ukraina toetamine ning õiglase ja püsiva rahu saavutamisele kaasaaitamine. 2025. aastal jätkas Eesti aktiivselt ja igakülgselt Ukraina toetamist. Uute elementidena nõudsid tähelepanu rahukõneluste protsess, Ukraina tahtekoalitsioon ja sõjalise abi jätkumise tagamine. Pikaajalised ja strateegilised tegevussuunad on Eesti toetus Ukraina lõimumisele Euroopa Liidu ja NATOga, riigi ülesehitamine, humanitaarabi tsiviilelanikkonnale, küberkaitse tugevdamine ning vastutuse kohaldamine Ukraina suhtes toimepandud kuritegude eest. Ukraina (ja Moldova) Euroopa Liidu integratsioonis toimus tehniline edasiminek, paraku aga ei võimaldanud Ungari vastuseis avada ametlikult läbirääkimise esmaseid peatükke. Agressioonikuriteo eritribunali loomisel saavutati kompromiss, mis ei vastanud täielikult Eesti eesmärkidele, kuid võimaldas alustada eritribunali loomist.

Alates täiemahulise sõja algusest on Eesti avalik sektor, sealhulgas Välisministeerium toetanud arengukoostöö raames Ukrainat pidevalt. Kokku toetati 2025. aastal arengukoostööd OECD DAC metoodikal 0,19 protsendi ulatuses rahvuslikust kogutulust, jäädes veidi alla sihi (0,24 protsenti).

Tõsteti agressiooni hinda Venemaale. Rahuks on vaja survet agressorile. Peamised vahendid 2025. aastal olid sanktsioonid, Venemaa varilaevastiku tegevuse jõuline piiramine, Euroopa Liidu tollitariifid ja Venemaa külmutatud varade kasutuselevõtt. Euroopa Liit võttis aasta jooksul vastu neli Venemaa-vastast sanktsioonipaketti, sealhulgas ulatuslikud meetmed energia- ja finantssektori vastu. Lisaks kiideti esmakordselt heaks varilaevastiku laevade ja nendega seotud isikute sanktsioneerimine. Eesti taotles järjepidevalt, et paketid oleksid tõsised ja suudaksid reaalselt agressorit mõjutada. Euroopa Liidu ja G7 meetmed varilaevastiku vastu vähendasid tõhusalt Venemaa energiatulusid. Eesti aitas ühe eestvedajana sellele omalt poolt aktiivselt kaasa. Detsembris 2025 saavutati Euroopa Liidus Eesti jaoks oluline poliitiline kokkulepe Vene maagaasi impordi lõpetamiseks. Euroopa Liit liikus edasi kõrgete tollitariifide kehtestamisega Venemaa ja Valgevene kaupadele. Sõja algusest peale soovis Eesti võtta kasutusele Venemaa külmutatud varad Ukraina heaks. 2025. aastal toimus esimene

sisuline läbimurre, kuigi kahjuks ei suutnud Euroopa Liidu detsembri Ülemkogu jõuda kokkuleppele. Positiivsena külmutati Venemaa keskpanga varad Euroopa Liidus seniks, kuni Venemaa lõpetab agressioonisõja ja hüvitab Ukrainale tekitatud kahju. Samuti oli positiivne, et Euroopa Liidu viisapoliitika asus 2025. aastal jõulisemalt piirama Vene kodanike ja diplomaatide reisimist Euroopas. Ebastabiilsus meie regioonis püsib senikaua, kuni jätkub Venemaa agressioon Ukrainas ja vene süstemaatiline mõjutus- ja õõnestustegevus, inforuumi manipulatsioon, küberrünnakud ja sabotaaž Euroopa riikide vastu.

Transatlantilise suhte teisenemine, NATO kollektiivkaitse ja Euroopa kaitsevõime olid välisministeeriumi olulisteks tegevussuundadeks. President Trumpi administratsiooni ajal on transatlantiline julgeolekusuhe teinud läbi suurima muutuse alates NATO asutamisest. Euroopa peab võtma suurema vastutuse oma julgeoleku eest. Positiivne oli 2025. aasta juunis toimunud NATO Haagi tippkohtumine, kus lepiti kokku alliansi riikide kaitsekulutuste sihttaseme tõstmine viie protsendini SKPst. Samuti oli positiivne, et Euroopa tegi 2025. aastal varasemast palju enam kaitsekulutuste tõstmise ja võimete arendamise osas ning Ukraina sõjalisel abistamisel. Eesti jaoks oluline oli NATO Artikkel 4 käivitamine ja ÜRO Julgeolekunõukogu kokkukutsumine pärast Eesti õhupiiri rikkumist Venemaa hävitajate poolt. Õhupiiri rikkumised Eesti ja teiste suhtes viisid NATO täiendavate kaitse- ja heidutusmeetmete kehtestamisele ja õhukaitsepoliitika tugevdamisele. Eesti astus koos Läti, Leedu, Soome ja Poolaga välja Ottawa jalaväemiinide konventsioonist.

Uue Põhjala kujunemine mängib üha tugevamat rolli Euroopa riskitaju ja otsustusvõime kujundamisel. Uue Põhjala moodustavad viis Põhjala ja kolm Balti riiki koos Poola ja Saksamaaga. Uue Põhjala tuumikuks on Põhjala-Balti piirkondliku koostöö formaat, mida Eesti soovib kinnistada poliitilise koordinatsiooni keskse platvormi ja instrumendina. Eesti tõukas aktiivselt tagant, et toimuks seniste traditsiooniliste koostööformaatide nagu Läänemeremaade Nõukogu ja Balti Nõukogu tegevuse ja eesmärkide uuendamine.

Euroopa Liidu strateegilisteks arengusuundadeks olid laienemine, eelarve ja õigusriik. 2025. aasta jooksul suudeti laienemise protsessiga edasi liikuda. Ukraina ja Moldova näitasid tugevat pühendumist reformidele väga pingelistes oludes, mida kinnitas

Euroopa Komisjoni laienemisraport. Edasiminek toimus ka Albaania ja Montenegroga. Eesti oli rahul Euroopa Komisjoni esitatud ambitsioonika ettepanekuga järgmiseks Euroopa Liidu pikaajaliseks eelarveks aastateks 2028–2034, mis kajastab Eesti vaates olulisi elemente nagu Euroopa kaitse- ja konkurentsivõime suurendamine, tugev välispiir, kriitiliste piiriüleste ühenduste arendamine ja toetus Ukrainale. Kahetsusväärselt oli Ungaril jätkuvalt tõsiseid probleeme Euroopa Liidu välispoliitiliste eesmärkide toetamise ja õigusriigi olukorraga.

Eesti tegutses aktiivselt globaalselt muutuvas rahvusvahelises keskkonnas. Reeglitel põhineva maailmakorra hääbumise tingimustes keskendus Eesti töö rahvusvahelistes organisatsioonides nende väärtuste ja põhimõtete säilitamisele, mis kindlustavad meie vabadust. Eesti valiti ÜRO Inimõiguste Nõukogu liikmeks aastateks 2026-2028. Et vältida marginaliseerumist, peab Euroopa mitmekesistama partnerlusi, tegema vastastikel huvidel põhinevat koostööd, vähendama sõltuvusi ning tugevdama oma mõju maailma teistes piirkondades. 2025. aastal sõlmitud Euroopa Liidu-India ja Euroopa Liidu-Mercosuri kaubanduslepped ja arengukoostöö reformimine on osa sellest strateegiast. Uue teemana on päevakorral kriitilised toorained ja neile ligipääs. Euroopa Liidu ühtsusele oli väljakutseks sõja jätkumine ja rahuplaanid Lähis-Idas. Eesti globaalse nähtavuse ja mõju tugevdamiseks otsustati 2026. aastal avada viis uut saatkonda: Ladina-Ameerikas, Sahara-aluses Aafrikas ja meile olulistes Euroopa Liidu kandidaat- ja partnerriikides – Jerevanis, Chișinăus, Bakuus, Brasilias ja Nairobis.

Usaldusväärne ühendatus, kliimamuutuste teemad ning küber- ja digidiplomaatia olid olulised valdkonnad. Piiriülene transporditaristu ei ole üksnes majandusprojekt, vaid on otseselt seotud sõjalise liikuvuse, liitlasvägede vastuvõtuvõime ja Euroopa kerksusega, mistõttu Rail Baltic jäi 2025. aastal Eesti ja Balti koostöö keskseks prioriteediks. Kolme Mere Algatus kujunes 2025. aastal oluliseks platvormiks Euroopa Liidu põhja-lõunasuunalise taristu arendamisel Läänemerest Musta mereni. Euroopa Liidu kliimapoliitikas nihkus fookus üha enam majanduslikele ja energiajulgeoleku argumentidele. Eesti tugevdas oma rahvusvahelist mõju digi- ja küberdiplomaatias, näideteks osalus tehisintellekti globaalse dialoogi juhtimises, GovStacki algatuse tugevdamine ning Tallinna Küberdiplomaatia Suvekooli haarde suurendamine. Eesti

seisis koos partneritega vastu Venemaa püüdlustele õõnestada rahvusvahelisi kübernorme ning töötas Euroopa Liidus küberheidutuse tugevdamise nimel. Välisministeeriumil oli oluline roll ka Tallinn Digital Summiti korraldamisel.

Äridiplomaatiale oli 2025. aasta väga intensiivne – toetati ettevõtteid ja leiti uusi ekspordiTurgusid. Tegemist oli Euroopa Liidu taasterahastu vahendite kasutamise viimase täisaastaga. Samuti nõudis energiat Välisministeeriumi ning Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse uue koostöömudeli loomine. Äridiplomaatiline tegevus toetas 2025. aasta jooksul 1006 Eesti ettevõtet. Taasterahastu toel avati uued ettevõtluskeskused neljas linnas, valmisid kõik planeeritud riigistrateegiad ja viidi lõpule enamik rahvusvahelisi turundus- ja kommunikatsioonikampaaniaid, mille seas osutusid eriti mõjusaks majandusajakirjanike visiidid Eestisse.

Konsulaartoimingud, üleilmse eestluse hoidmine ja kultuuridiplomaatia olid 2025. aastal keskse tähtsusega. Välisministeeriumis sooritatud konsulaartoimingute arv (61 583) ja menetletud viisataotlused (14 731) jäid 2025. aastal võrreldes eelmise aastaga samale tasemele. Konsulaarabi vajaduse väikese languse (umbes viis protsenti) taga on ministeeriumi aktiivne ennetustegevus ja reisijate teadlikkuse kasv. Üleilmsete eestlaste sidemeid kodumaaga tugevdasid 2025. aastal kaks suursündmust – laulu- ja tantsupidu ning kultuurifestival ESTO. Emotsionaalse sideme hoidmise kõrval on hädavajalik tegeleda praktiliste küsimustega, mis takistavad mujal riikides elavaid eestlasi kodumaaga tihedamaid sidemeid loomast. Eesti kultuuri jaoks oli 2025. aasta pidulik. Tähistati Arvo Pärdi 90. juubelit ja täitus 500 aastat esimese eestikeelse trükiteksti ilmumisest. Esinduste korraldusel või toel toimus kümneid kultuuriüritusi ja peaaegu kõik saatkonnad kasutasid üht neist kahest teemast oma kultuuridiplomaatias ära.

Välisministeeriumi tegevuste ülevaade 2025

Traditsiooniliselt võtab aruanne kokku välisministeeriumi tegevuse üheksa suurema märksõna kaudu, mis kirjeldavad olulisemaid suundumusi ja toimunut.

- Ukraina toetamine ja õiglase ning püsiva rahu saavutamine
- Venemaale agressiooni hinna tõstmine
- Transatlantilise suhte teisenemine, NATO kollektiivkaitse ja Euroopa kaitsevõime
- Uue Põhjala kujunemine
- Euroopa Liidu strateegilised arengusuunad: laienemine, eelarve ja õigusriik
- Euroopa ja Eesti globaalne tegevus muutuvas rahvusvahelises keskkonnas
- Usaldusväärne ühendatus, kliimamuutused, küber- ning digidiplomaatia
- Äridiplomaatia, tugi ettevõtjatele ja uute ekspordiiturgude leidmine
- Konsulaartoimingud, üleilmse eestluse hoidmine ja kultuuridiplomaatia

Ukraina toetamine ja õiglase ning püsiva rahu saavutamine

Aasta jooksul jätkas Venemaa intensiivset lahingutegevust ning ründas massiliselt Ukraina energiataristut ja tsiviilobjekte. Piir rinde ja tagala vahel hägustus. Talve saabudes tihenesid Ukraina ühiskonna vastupanutahte murdmiseks õhurünnakud, milleks kasutati tuhandeid droone ning sadu liugpomme ja rakette; tagajärjeks ulatuslikud elektrikatkestused Kiievis ja teistes linnades. Venemaa säilitas 2024. aastal saavutatud initsiatiivi ja liikus territooriumi vallutades aeglaselt edasi, kuid väga suurte kaotuste hinnaga. Hinnanguliselt on Venemaa alates 2022. aastast kaotanud 1,2–1,3 miljonit sõjaväelast. Kaotuste ulatus jõuab üha enam ka Venemaa ühiskonnani. Ukraina keskendus kaitsesõjas ülekaaluka vastase kurnamisele. Täppisrünnakutega Venemaa energiasüsteemide ja sõjaliste objektide vastu suudeti tekitada märkimisväärset asümmeetrilist kahju.

Olulise muutuse tõi kaasa president Donald Trumpi ametisse astumine 2025. aasta jaanuaris ja USA asumine rahukõneluste vahendaja rolli. See muutis USA suhteid Ukraina, Venemaa ja Euroopa riikidega ning mõjutas USA seisukohti rahvusvahelistes

organisatsioonides, kus loobuti varasemast selgest Ukraina toetamisest. Märkimisväärne oli 24. veebruaril 2025 toimunud ÜRO resolutsioonide hääletus, kus USA eemaldus Ukraina toetajate leerist, mis lõhestas seni suhteliselt ühtse lääneriikide koalitsiooni.

Eesti on toetanud Ukrainat aktiivselt ja igakülgselt alates agressioonisõja algusest. 2025. aastal tõusid esile uued teemad: rahukõnelused, Ukraina tahtekoalitsioon ning sõjalise abi jätkumise tagamine. Eesti pikaajalised prioriteedid on Ukraina lõimumine ELi ja NATOga, riigi ülesehitamine, humanitaarabi, küberkaitse tugevdamine ning vastutuse tagamine Venemaa toimepandud kuritegude eest. Eesti toetust näitasid ka arvukad visiidid: peaminister viibis sõja kolmandal aastapäeval Kiievis koos Põhjala-Balti ja teiste riikide kolleegidega; Ukrainat külastasid välisminister, kaitseminister, energeetika- ja keskkonnaminister ning Riigikogu väliskomisjoni esimees. Samuti osalesid visiitidel kaitsetööstuse ettevõtted ja teised partnerid.

Rahukõneluste protsess, Ukraina tahtekoalitsioon ja julgeolekugarantiid

Peaaegu aasta kestnud rahuläbirääkimised on olnud dünaamilised ja erinevad tavapärasest diplomaatilisest praktikast. Läbirääkimised toimusid peamiselt kahepoolselt või kolmnurgas USA–Ukraina–Venemaa. Euroopa ei olnud kaasatud, kuid mõjutas protsessi, mis nõudis välispoliitilist pingutust.

Eesti hinnangul mõjutavad juba praegu arutatavad dokumendid sõjajärgse Euroopa julgeoleku parameetreid, isegi kui lähiajal kokkuleppele ei jõuta. Seetõttu on oluline, et need vastaksid Eesti ja Euroopa olulistele huvidele. Eesti diplomaadid töötasid selle nimel, et saada võimalikult ajakohane ülevaade rahuettepanekutest, läbirääkimispositsioonidest ja poolte tegelikest kavatsustest. Kuigi Eesti ei osalenud otseselt läbirääkimistes, sai ta protsessi mõjutada tiheda Põhjala-Balti koostöö, ELi ja Ukraina tahtekoalitsiooni kohtumiste ning intensiivsete kahepoolsete kontaktide kaudu. Eesti seisukoht on, et rahu peab lähtuma ÜRO põhikirja põhimõtetest ega tohi anda Venemaale võimalust tulevikus uuesti oma naabreid rünnata. Seetõttu rõhutas Eesti koos teiste Euroopa riikidega järjekindlalt rahvusvahelise õiguse kehtivust, sealhulgas Ukraina territoriaalse terviklikkuse ja suveräänsuse puutumatust.

Rahuprotsessis on keskne roll USA, Euroopa ja teiste samameelsete partnerite julgeolekutagatistel Ukrainale. Julgeolekutagatiste kaudu loodav heidutus on rahu eeltingimus. Eesti kaasus 2025. aasta märtsis alguse saanud Ukraina tahtekoalitsiooni aktiivselt ja otsustas varakult panustada ka reaalse sõjalise jõuga. Otsus põhines arusaamal, et Eesti peab osalema kõige tähtsamas Euroopa julgeolekut kujundavas protsessis. Ühtlasi on Ukraina julgeoleku kindlustamine oluline element kogu Euroopa, sealhulgas Eesti julgeolekus. Aasta jooksul jätkus tahtekoalitsiooni sõjaline planeerimine Suurbritannia ja Prantsusmaa juhtimisel. Septembris loodi Pariisi lähedal Ukraina rahvusvaheliste vägede ühendväe peakorter.

Ukraina osales aktiivselt USA juhitud rahuprotsessis ja väljendas kogu aasta jooksul valmisolekut relvarahuks, millele Venemaa ei vastanud. Aasta lõpuks valmis USA, Ukraina ja Euroopa koostöös 20-punktiline rahuplaan, mida nähakse peamise raamdokumendina ning millest tulenevad kõik teised dokumendid (julgeolekugrantiide raamistik, majanduskokkulepped jt).

Samal ajal, hoolimata retoorilisest rahusoovist, intensiivistas Venemaa järsult rünnakuid Ukraina linnade ja külade vastu. Tsiviilohvrite arv kasvas märgatavalt võrreldes sõja eelmiste aastatega, mis kinnitab, et Venemaa ei tegutse läbirääkimistel heas usus. Tõenäoliselt on Venemaa eesmärk hoida läbirääkimised käigus, vältida USA uusi sanktsioone ja saavutada laiem strateegiline kokkulepe USAga.

Sõjaline abi Ukrainale

Kieli Maailmamajanduse Instituudi raporti[1] kohaselt vähenes USA sõjaline abi Ukrainale 2025. aastal 99%. Eesti töötas selle nimel, et Euroopa riigid jätkaksid Ukraina igakülgset toetamist ja aitaksid täita USAst tekkinud tühimikku. Sama raporti järgi kasvas Euroopa sõjaline abi Ukrainale 2025. aastal 67%, mis aitas hoida üldise toetuse suhteliselt stabiilsena. NATOs kujunes oluliseks PURL (*Prioritised Ukraine Requirements List*), mis

[1] Europe Steps Up: Ukraine Support After Four Years of War - Kiel Institute

tähendab sisuliselt Ukrainale vajaliku USA sõjalise varustuse ostmist Euroopa riikide vahenditest. Eesti panustas sellesse mehhanismi 2025. aastal 10 miljonit eurot lisaks muule sõjalisele abile. Euroopa sõjalise abi koormus langeb üha enam väikesele hulgale Põhja- ja Lääne-Euroopa riikidele. Eesti jaoks on oluline õiglasem koormajagamine nii ELi kui ka NATO raames, sest erinevused riikide panuse vahel on suured, eriti Põhja-Euroopa ja teiste vahel. Peamiselt Euroopa toel suutis Ukraina pidada vastu sõja neljanda aasta, hoolimata USA poliitilisest survest teha rahu nimel järeleandmisi ja Venemaa intensiivistunud rünnakutest. Ungari vastuseisu tõttu ei saavutatud kokkulepet Euroopa rahurahastu pikaajalises sõjalise abi mehhanismis. Samas lepiti ELis põhimõtteliselt kokku, et võimaliku vaherahu korral panustavad tahtekoalitsiooni ELi sõjaline abimissioon (EUMAM UA) ja tsiviilmissioon (EUAM UA).

Lõimumine Euroopa Liidu ja NATOga

Ukraina (ja Moldova) liikumises Euroopa Liidu suunas toimus tehniline edasiminek, mõlemad on riikide seas, kes EL Komisjoni 2025. aasta eduraporti kohaselt saavutasid kõige suuremaid edusamme. Kahjuks ei võimaldanud Ungari vastuseis ametlikult avada läbirääkimiste esimesi peatükke. Kuigi formaalset edasiminekut ei toimunud, jätkus tehniline töö eesmärgiga olla valmis peatükkide avamiseks niipea, kui poliitilised tingimused seda võimaldavad. Lisaks poliitilisele toetusele panustas Eesti jätkuvalt Ukraina õigusriigi tugevdamisse ja korruptsioonivastastesse reformidesse, mis on tulevase liikmelisuse eeltingimuseks. Samuti pakkus Eesti praktilist abi ja oskusteavet liitumisläbirääkimiste läbiviimiseks.

Eesti hoidis järjekindlalt üleval Ukraina NATO liikmelisuse perspektiivi, kuid selles küsimuses ei toimunud 2025. aastal sisulist edasiminekut ega aktiivset arutelu.

Humanitaarabi

Alates täiemahulise sõja algusest on välisministeerium andnud Ukrainale humanitaarabi ligi 7,2 miljonit eurot, millest umbes 1,5 miljonit eurot 2025. aastal. Abi suunatakse peamiselt Ukrainas tegutsevate ÜRO ja teiste humanitaarorganisatsioonide ning välisministeeriumi strateegiliste partnerite (Pagulasabi, Mondo, Päästeliit, Päästeamet) kaudu. Suuremad projektid hõlmasid sisepõgenike majutuskeskuste parandamist ja

varustamist kütteseadmetega, haridus- ja psühholoogilise toe pakkumist, rahapõhist abi ning mobiilse psühholoogilise esmaabi varustuse ja tehnika soetamist Ukraina päästeteenistusele. Samuti lähetati Ukrainasse Päästeameti demineerijad.

Ukraina ülesehitus

Eesti jätkas 2025. aastal aktiivset panustamist Ukraina ülesehitusse, kaasates meie projektidesse ka teisi riike. Oleme alati rõhutanud, et ülesehitusega ei saa oodata sõja lõpuni — Ukraina peab saama positiivse perspektiivi juba täna. Alates 2022. aastast on Eesti avalik sektor toetanud Ukraina ülesehitust arengukoostöö raames kokku 48,45 miljoni euro ulatuses, millest 14,82 miljonit eurot panustati 2025. aastal. Välisministeerium rahastab projekte, mida viib peamiselt ellu Eesti Rahvusvaheline Arengukoostöö Keskus (ESTDEV). Alates 2024. aastast osaleb Eesti koostöös Olena Zelenska Fondiga viie peremaja rajamises Žõtomõri oblastisse; need on mõeldud peredele, kus kasvavad sõjas orvuks jäänud lapsed. Viimane maja valmib 2026. aasta kevadel Taiwani kaasrahastusel. 2024. aasta novembris käivitati ja 2025. aastal lõppes koolitusprojekt Žõtomõri piirkonna omavalitsuste ametnikele, et parandada nende võimekust taotleda ELi fondidest rahastust. Aastatel 2023–2025 koolitati Eesti abil ligi 230 tippametnikku, et toetada Ukrainat eurointegratsiooni protsessis ja valmistada riiki ette liitumisläbirääkimisteks. Koostöös teiste doonoritega (Iirimaa, Liechtenstein) renoveeritakse Berditševi haigla intensiivravi osakond ning koolitatakse selle personali. Kuna Ukraina ülesehitusprojekte teostavad paljud Eesti ettevõtted, aitab varajane ülesehituses osalemine kaasa Ukraina turu tundmaõppimisele ja sinna sisenemisele, mis tuleb kindlasti kasuks sõja lõppemisel.

Küberjulgeoleku tõhustamine: Tallinna Mehhanism

Eesti prioriteet on tagada ja suurendada rahvusvahelist toetust Ukraina tsiviilküberkaitsele Tallinna mehhanismi kaudu. Eesti jätkas mehhanismis juhtivat poliitilist ja koordineerivat rolli: toetas ja rahastas aktiivselt Kiievis asuvat kontorit, panustas erasektori kaasamist võimaldava platvormi arendamisse ning töötas järjepidevalt uute doonorite kaasamisel. 2025. aasta lõpuks ulatus mehhanismi kaudu rahastatud projektide kogumaht 260 miljoni euroni ning algatusega oli liitunud 14 riiki, viimati Soome ja Norra.

Vastutus Ukraina suhtes toimepandud rahvusvaheliste kuritegude eest

Eesti eesmärk on tagada, et Venemaa juhtkond võetakse vastutusele ning Venemaa tegevusele antakse selge õiguslik hinnang. Selleks osales välisministeerium aktiivselt mitmes olulises rahvusvahelises juriidilises protsesses. Eesti tegevust raskendas asjaolu, et osade riikide meelest on riigijuhtidel immuniteet, mis ei luba neid vastutusele võtta ametiajal ja mis kehtib isegi rahvusvaheliste kuritegude puhul. Sellest hoolimata osales Eesti aktiivselt Ukraina vastu toime pandud **agressioonikuriteo eritribunali** loomise aruteludes ning põhjendas muuhulgas, et ka riigijuhid peavad vastutama rahvusvaheliste kuritegude eest. Keeruliste läbirääkimiste tulemusel saavutati kompromiss: eritribunal saab koguda tõendeid ja uurida kuritegusid ka ametis olevate Venemaa juhtide suhtes, kuid kohtumenetlus saab alata pärast nende ametist lahkumist. Pärast läbirääkimiste lõppu keskendus Eesti sellele, et riigid toetaksid eritribunali kiiret käivitamist Euroopa Nõukogu raames. Töö selle nimel jätkub ka 2026. aastal.

Karistamatuse vältimiseks töötas Eesti selle nimel, et **Rahvusvaheline Kriminaalkohus** saaks agressioonikuritegu menetleda samadel alustel nagu teisi Rooma statuudis nimetatud raskeid rahvusvahelisi kuritegusid. Rooma statuudi muutmise eesmärk on kaotada jurisdiktsiooni piirangud, et kohus saaks tulevikus uurida ja menetleda kõiki agressioonikuritegusid, mis on toime pandud osalisriikide vastu. Praegu ei saa kohus agressioonikuriteoga tegeleda juhul, kui süüdistatava isiku kodakondsusejärgne riik ei ole Rooma statuudi osalisriik. Seetõttu ei ole võimalik menetleda Venemaa juhtkonna agressioonikuritegu Ukraina vastu. Eesti osales aktiivselt rahvusvahelistes aruteludes ja üritustel, et selgitada statuudi muutmise vajadust, ning jätkab seda tööd ka 2026. aastal.

Lisaks osales Eesti silmapaistvalt Ukrainale tekitatud **sõjakahjude hüvitamise rahvusvahelise mehhanismi** teises etapis – Ukraina Kahjunõuete Komisjoni loomise läbirääkimistel ja kirjutas lepingule detsembris alla. Eesti jaoks on oluline, et Ukrainale tekitatud kahjud saaksid hüvitatud ja komisjon alustaks tööd esimesel võimalusel. Loodud on hea alus, et realiseerida ka sõjakahjude hüvitamise mehhanismi viimane element, mille eesmärgiks on saavutada kahjunõuetele määratud kahjutasude väljamaksmine.

Venemaale agressiooni hinna tõstmine

Eesti seisukoht on olnud sõja algusest peale selge: rahu eeldab survet agressorile. 2025. aastal olid peamised vahendid selleks sanktsioonid, Venemaa varilaevastiku tegevuse piiramine, ELi tollitariifid ning Venemaa külmutatud varade kasutuselevõtt. Sanktsioonidel on reaalne ja süvenev mõju Venemaa majandusele. Seda kinnitasid 2025. aastal stagneerunud majanduskasv, kõrge inflatsioon, Riikliku Heaolufondi likviidsete varade vähenemine ning fossiilkütuste ekspordi kahanemine. Oluline muutus sanktsioonipoliitikas oli USA eemaldumine senisest üsna ühtsest G7 ja Euroopa Liidu koalitsioonist. Vastukaaluks suurendas Euroopa Liit koos Ühendkuningriigi ja Kanadaga survet Venemaale ning võttis aasta jooksul vastu neli sanktsioonipaketti, sealhulgas ulatuslikud meetmed energiasektori ja finantssektori vastu. Esmakordselt kiideti detsembris sanktsioonipakettide väliselt heaks ka varilaevastiku laevade ja nendega seotud isikute lisamine sanktsioonide nimekirja. Eesti seisis järjekindlalt selle eest, et sanktsioonipaketid oleksid sisulised ja mõjusad. On positiivne, et ELi ja G7 meetmed varilaevastiku vastu vähendasid tõhusalt Venemaa energiatulusid; Eesti teema ühe eestvedajana aitas sellele omalt poolt aktiivselt kaasa.

EL liikus edasi kõrgete tollitariifide kehtestamisega Venemaa ja Valgevene kaupadele, ja kehtestas täiendavad tollimaksud seni nende alt väljas olnud põllumajandustoodele ja lämmastikupõhistele väetistele.

Eesti on alates sõja algusest toetanud Venemaa külmutatud varade kasutuselevõttu Ukraina heaks. 2025. aastal toimus selles küsimuses esimene sisuline läbimurre, aga kahjuks ei suutnud EL detsembri Ülemkogu jõuda selles osas kokkuleppele. Samuti karmistus 2025. aastal Euroopa Liidu viisapoliitika, piirates Venemaa kodanike ja diplomaatide reisimist Euroopas.

USA administratsiooni muutunud positsioon ja Trumpi-Putini tippkohtumine Alaskal ahendas veelgi Venemaa isoleerimispoliitika kandepinda. Sellest hoolimata suutis Euroopa Liit koos liitlastega üldjoontes ühtsust hoida ning takistada Venemaa kandidaatide valimist mitmes rahvusvahelises organisatsioonis.

Sanktsioonid

2025. aastat iseloomustas oluline muutus sanktsioonipoliitikas: USA vähendas oma aktiivsust Venemaa-vastaste sanktsioonide kujundamisel, samal ajal kui Euroopa Liit suurendas survet. USA ei kehtestanud aasta esimese üheksa kuu jooksul Venemaa suhtes uusi sanktsioone ega liitunud Euroopa Liidu, Ühendkuningriigi ega teiste partnerite meetmetega. Samas ei leevendanud USA 2025. aastal ühtegi kehtivat peamist Venemaa-vastast sanktsiooni. Aasta jooksul rõhutas USA president korduvalt, et Venemaa jätkuva vastumeelsuse korral pidada heas usus rahuläbirääkimisi Ukrainaga on valmisolek kehtestada täiendavaid piiravaid meetmeid. Samuti tõstatati teiseste sanktsioonide võimalus riikide suhtes, kes jätkavad ulatuslikku kaubavahetust Venemaaga, eelkõige Vene nafta ostjate puhul. 2025. aasta oktoobris kehtestas USA esmakordselt Trumpi administratsiooni ajal uued märkimisväärsed sanktsioonid, mis olid suunatud Venemaa suurtele energiaettevõtetele Lukoil ja Rosneft.

Venemaa agressioonisõja 3. aastapäeval, 24. veebruaril 2025, kiitis Euroopa Liit heaks 16. sanktsioonipaketi, mis sisaldas täiendavaid piiranguid energia-, finants- ja sõjatööstussektoris ning sanktsioonidest möödahiilimise tõkestamisele. Sanktsioonide alla lisati 74 varilaevastiku laeva, kehtestati piiranguid tehingutele teatud sadamate ja lennujaamadega, Vene alumiiniumi impordikeeld jpm. Lisaks laiendati sanktsioone Ukraina okupeeritud alade ja Valgevene suhtes. Aprillis algas töö 17. sanktsioonipaketiga, mis kiideti heaks maikuu välisasjade nõukogul. Paketi eesmärgiks oli piirata Venemaa võimalusi rahastada sõjategevust Ukrainas ning takistada sanktsioonidest kõrvalehoidmist. Sanktsioonide nimekirja lisandus märkimisväärselt suur arv (189) varilaevastikku kuuluvat naftatankerit. Arvestades varasemaid raskusi sanktsioonipakettide läbirääkimisel, kulges 17. paketi kokkuleppimine ja vastuvõtmine üle ootuste sujuvalt. Koheselt algas töö 18. paketi kallal, mille fookuses oli samuti varilaevastik ja Venemaa sissetulekute piiramine, kuid mille ulatus oli eelmisest oluliselt laiem. Tegemist oli viimase paari aasta tugevaima paketiga, mis sihtis eelkõige Venemaa energia- ja finantssektorit. Paketi keskne meede oli nafta hinnalae langetamine 60-lt dollarilt barreli kohta 47,6-le. Hinnalae langetamisele G7 väliselt olid vastu mõned Vahemereriigid, kelle lõplik veenmine õnnestus paljuski tänu sellele, et langetamist toetas

enamus liikmesriike, sealhulgas suured riigid. Kaasa aitas ka Eesti aktiivne diplomaatiline pingutus. Hinnalae alandamisega liitusid Ühendkuningriik, Kanada ja Austraalia. Lisaks kehtestati 18. sanktsioonipaketiga tehingukeeld Nord Stream 1 ja 2 gaasitorudele, et välistada nende taasavamine või kasutamine. Samuti kehtestati impordikeeld rafineeritud naftatoodetele, mis on valmistatud Venemaa toornaftast kolmandates riikides. Sanktsioonide alla lisati sadakond uut varilaevastiku tankerit. Septembris algasid 19. sanktsioonipaketi läbirääkimised ja pakett kiideti heaks oktoobri Ülemkogu eelõhtul. Paketi keskne meede oli Eesti pikaajaline ettepanek ja eesmärk – Venemaa veeldatud maagaasi (LNG) impordikeeld, mis jõustub 1. jaanuaril 2027. Täielik impordikeeld kehtestati ka veeldatud naftagaasile (LPG). Sellega astus Euroopa Liit täiendava sammu Venemaa energiast väljumise suunas.

Aasta jooksul toimis hästi Põhjala-Balti riikide (NB8) koostöö sanktsioonipoliitika koordineerimisel ning märgata oli laiemat poliitilist ühtsust ka nende liikmesriikide seas, kes varem rõhutasid rohkem oma majanduslikke huve. Euroopa Liit kehtestas 2025. aastal küll rohkem sanktsioone kui varasemal kahel aastal, kuid samas ei kulgenud sanktsioonipakettide vastuvõtmine probleemideta. Näiteks kasutas Slovakkia 18. ja 19. paketi läbirääkimistel taktikat siduda sanktsioonide heakskiitmine muude ELi teemadega, mis venitas otsustusprotsessi ning lõi negatiivse pretsedendi.

Lisaks uute sanktsioonide kehtestamisele tuli Euroopa Liidus iga 6 kuu tagant pikendada ka olemasolevaid Venemaa vastaseid sanktsioone. 2025. aastal kulges majandussanktsioonide pikendamine sujuvamalt kui varem, sest Ungari ei seisnud pikendamisele vastu ega venitanud otsusega viimase hetkeni. Kuid märtsis ca 2600 isiku ja üksuse suhtes kehtestatud sanktsioonide pikendamise kokkuleppe hinnaks oli kolme isiku eemaldamine sanktsiooninimekirjast Ungari nõudel.

Valitsus kehtestas 2025. aastal kaks uut riigisisest sanktsiooni – esiteks sanktsioon suveräänsuse ja territoriaalse terviklikkuse õõnestamise ning separatismi õhutamise vastu ning teiseks sanktsioon Eesti julgeoleku ja huvide kaitseks ning Venemaa Föderatsiooni tegevuse vastu Ukrainas. Samuti täiendas valitsus sanktsiooni, millega keelatakse gaasi ostmine Venemaalt ja Valgevenest seoses Vene agressiooniga Ukrainas. Muudatusega keelati täielikult veeldatud maagaasi ostmine Venemaal;

varasemalt puudutas keed vaid veeldatud maagaasi, mis sisestati ülekande- või jaotusvõrku. Sanktsiooni lisati keeld osta Venemaalt ja Valgevenest atsüklilisi süsivesinikke, et tõkestada Euroopa Liidu kehtestatud LPG impordikeelust möödahiilimist.

2026. aastal on oluline tagada, et agressiooni hind Venemaale jätkuvalt kasvaks täiendavate sanktsioonide kehtestamise kaudu. Järgmised Euroopa Liidu sanktsioonipaketid peavad keskenduma eelkõige Venemaa energiatulude edasisele vähendamisele, sealhulgas sanktsioonidele Venemaa energiaettevõtete, varilaevastiku ja nende tegevust võimaldavate isikute vastu. Lisaks on vaja täiendavaid sanktsioone Venemaa pankadele ja finantssüsteemile.

Varilaevastik

2025. aastal võttis Euroopa Liit senisest jõulisemalt sihikule Venemaa varilaevastiku laevad, mis veavad Venemaa naftat või sõjalist tehnikat ning harrastavad ebaseaduslikke ja suure riskiga laevandusvõtteid. Sanktsioonide loetellu kanti 526 laeva, kellele on keelatud sisenemine Euroopa Liidu territooriumile ning teenuste osutamine. Kokku on Euroopa Liit sanktsioonid kehtestanud 605 laeva suhtes. Lisaks laevadele kehtestati sanktsioonid ka varilaevastiku toetajatele ja võimaldajatele kolmandates riikides, et piirata kogu varilaevastiku ökosüsteemi tegevust. 18. sanktsioonipaketiga kehtestas Euroopa Liit esmakordselt sanktsioonid lipuregistrit haldava juriidilise isiku suhtes ning Eesti ettepanekul ka varilaevastiku kapteni suhtes. Sanktsioonide alla lisati Indias asuv rafineerimistehas, mis kuulub 49% ulatuses Venemaa riiklikule ettevõttele Rosneft ning on Venemaa toornafta peamine rafineerija. 19. sanktsioonipaketiga kehtestati sanktsioonid kolme lipuregistri suhtes, mis pakuvad varilaevastiku laevadele vale lippe, samuti Lukoili Dubais asuva tütarettevõtja suhtes, kellel on tihedad sidemed Venemaa energiatööstusega. Sanktsioonide loetellu kanti ka kaks Hiinas asuvat rafineerijat ja üks Hongkongis asuv Hiina ettevõte, kes töötlesid suures koguses Venemaa toornaftat või olid Venemaa nafta või naftatoodete kaalukad ostjad.

Peamine koostöö ja koordinatsioon varilaevastiku ohjamiseks toimus mitteametlikult loodud regionaalses Läänemere ja Põhjamere riike koondavas varilaevastiku töörühmas

(NB8++ varilaevastiku ekspertrühm). Täiendavalt alustas tööd töörühm, mis koondab Läänemere ja Põhjamere riigid ning G7 riigid (G7 ja NB8++ varilaevastiku rakkerühm).

NB8++ töörühmas osalevad riigid leppisid 2025. aastal kokku mitmes varilaevastikku heidutavas tegevuses, näiteks laevadelt kindlustusdokumentide nõudmises ning täiendavate inspektsioonide läbiviimises. 2025. aastal suurenes hüppeliselt ilma liputa sõitvate laevade arv. Juunis 2025 tegi NB8++ varilaevastiku töörühm avalduse, et riikkondsuseta laevadel, sealhulgas neil, kes sõidavad liputa või valelipu all, ei ole ÜRO mereõiguse konventsiooni (UNCLOS) kohaseid õigusi, sealhulgas navigatsioonivabadust. Lisati, et selliste laevade suhtes võib rahvusvahelise õiguse raames võtta asjakohaseid meetmeid, sealhulgas kontrollimiseks kinni pidada. Detsembris 2025 kinnitas riikkodakondsuseta laevadele asjakohaste meetmete võtmise õiguslikkust Euroopa Liit tervikuna.

G7 ja NB8++ varilaevastiku töörühm viis aasta jooksul läbi koordineeritud teavitustegevuse varilaevastiku lipuregistrite ja -riikide suunal. See hõlmas 19 lipuriiki. Teavitustegevus jätkub 2026. aastal.

Detsembri Euroopa Ülemkogu tegi kokkuvõtte Venemaa varilaevastiku ohjamiseks rakendatud meetmetest, märkides, et need on aidanud tõhusalt vähendada Venemaa energiatulusid. Ülemkogu kutsus liikmesriike üles jätkama ja süvendama koordineeritud tegevust ning tegema tihedat koostööd G7 partneritega. Erilist rõhku pandi koostööle sadama- ja rannikuriikidega, lipuriikidena tegutsevate kolmandate riikidega ning teiste varilaevastiku ökosüsteemis osalejatega, et piirata täiendavalt Venemaa tulubaasi ja maandada varilaevastikuga seotud julgeoleku- ja keskkonnariske.

Välisministeerium tegutses 2025. aastal aktiivselt selle nimel, et riigid teadvustaks vajadust ÜRO mereõiguse konventsiooni kaasaegsemaks tõlgendamiseks. Läänemeres toimunud kriitilist veealust taristut kahjustanud intsidendid ning varilaevastikust tulenevad ohud näitasid selgelt, et kuigi konventsioon sätestab merel tegutsemise üldpõhimõtted, jääb vajaka konkreetsust spetsiifiliste ja kaasaegsete praktiliste probleemide lahendamiseks. Sellest lähtuvalt esitas Eesti ettepanekuid konventsiooni sätete innovaatilisemaks ja paindlikumaks tõlgendamiseks ning osales vastavates

rahvusvahelistes aruteludes. Koostöös Justiits- ja Digiministeeriumiga korraldati 2025. aasta alguses rahvusvaheline mereõiguse konverents, mis keskendus kriitilise veealuse taristu kaitse võimalustele rahvusvahelises õiguses. Konverentsil osalenud eksperdid, sealhulgas juhtivad õigusteadlased, rõhutasid vajadust julgemate ja praktilisemate tõlgenduste järele. Välisministeerium osales ka mitmetel rahvusvahelistel mereõiguse alastel kohtumistel, kus käsitleti rannikuriikide võimalusi kaitsta kriitilist veealust taristut ning võidelda varilaevastikuga rahvusvahelise õiguse raamides. Lisaks esitas Eesti koostöös Rahvusvahelise Telekommunikatsiooni Liiduga (ITU) ettepanekud ÜRO iga-aastasesse mereõiguse resolutsiooni, rõhutades kriitilise veealuse taristu vastupidavuse tugevdamist; need ettepanekud pälvisid laialdast rahvusvahelist toetust. Eesti jätkab aktiivset tegevust mereõiguse arendamisel ja rahvusvaheliste arutelude suunamisel ka 2026. aastal.

Külmutatud varade kasutuselevõtt

Eesti pikaajaline eesmärk on kasutada Ukraina toetamiseks Venemaa külmutatud varasid, mille kogumaht Euroopa Liidus ja G7 riikides ulatub ligikaudu 260 miljardi euroni. Euroopa Liidus on sellest umbes 210 miljardi euro väärtuses Venemaa keskpanga varasid. 2025. aastal tõusis Euroopa Liidus esmakordselt tõsisemalt päevakorda nende varade kasutamine Ukraina toetamiseks. Septembris peetud kõnes olukorrast Euroopa Liidus rõhutas Euroopa Komisjoni president Ursula von der Leyen, et Venemaa peab kandma vastutust tekitatud kahju eest ning vajalik on leida kiire lahendus Ukraina rahastamiseks võitluses agressoriga. Komisjon president tegi ettepaneku anda Ukrainale reparatsioonilaen Venemaa külmutatud varade arvelt ilma neid konfiskeerimata. Sellise lahenduse kohaselt tasuks Ukraina laenu tagasi alles pärast seda, kui Venemaa on tekitatud kahju hüvitanud.

Oktoobri Euroopa Ülemkogu andis Euroopa Komisjonile suunise esitada täiendavaid võimalusi Ukraina rahaliseks toetamiseks aastatel 2026–2027. Seda eelkõige Belgia tugeva vastuseisu tõttu Venemaa külmutatud varadel põhinevale reparatsioonilaenule, mida toetasid mitmed teised liikmesriigid. Lõpliku otsuse tegemine lükati detsembri Ülemkogusse. Kahjuks ei saavutatud detsembri Ülemkogul kokkulepet Ukrainale

reparatsioonilaenu andmiseks Venemaa külmutatud varade arvelt. Selle asemel lepiti pärast pikki arutelusid kokku Ukraina toetamine 90 miljardi euro suuruse laenuga, mille Euroopa Liit kaasab kapitaliturgudelt ELi eelarve tagatisel. Laenu tagasimaksmine on seotud Venemaalt saadavate reparatsioonidega; kuni nende laekumiseni jäävad Venemaa varad külmutatuks ning Euroopa Liit säilitab õiguse kasutada neid vahendeid laenu teenindamiseks. Samal ajal leppis 25 liikmesriiki kokku järeldustes, mille kohaselt jätkatakse tööd reparatsioonilaenu õiguslike ja tehniliste lahenduste väljatöötamiseks.

Euroopa Ülemkogu otsus anda Ukrainale 90 miljardi euro suurune laen tagab riigile vajaliku rahastuse aastatel 2026–2027 ning tugevdab Ukraina positsiooni nii lahinguväljal kui ka võimalikel rahuläbirääkimistel. Samal ajal annab see selge poliitilise signaali Venemaale, et Euroopa Liidu toetus Ukrainale on jätkuv ja pikaajaline. Positiivse arenguna võeti detsembri Ülemkogu eel kvalifitseeritud häälteenamusega vastu õigusakt, millega külmutati Venemaa keskpanga varad Euroopa Liidus seniks, kuni Venemaa lõpetab agressioonisõja ja hüvitab Ukrainale tekitatud kahju. See tähendab, et varade külmutatuna hoidmine ei sõltu enam iga kuue kuu tagant sanktsioonide pikendamisest.

Kokkuvõttes jäi Euroopa Liidul 2025. aastal kasutamata võimalus rakendada Venemaa keskpanga varasid otseselt Ukraina toetuseks. Fookus on liikunud 90 miljardi euro suuruse laenu rakendamisele ning uute arutelude algatamine reparatsioonilaenu üle ei ole lähiajal tõenäoline. Samuti on keeruline prognoosida, millal tekib poliitiline aken varade kasutuselevõtu küsimuse uuesti tõstatamiseks.

Eesti eesmärk on jätkuvalt saavutada Euroopa Liidus kokkulepe Venemaa varade kasutamiseks Ukraina toetamisel. Venemaa on kohustatud täielikult hüvitama kahju, mida tema ebaseaduslik sõda on Ukrainale ja Ukraina rahvale tekitanud. Euroopa Liidu antud laen ei vabasta Venemaad vastutusest.

Venemaa survestamine viisapoliitika kaudu

2025. aastal tugevnes surve Venemaale EL viisapoliitika kaudu. Eesti hoidis erinevates viisaküsimusi arutavates EL formaatides tähelepanu all Venemaa kodanikele viisade väljastamise ja Schengeni alale sisenemise küsimust. Toetasime viisapoliitika karmistamist, sh erinevaid piiravaid meetmeid nii Venemaa kodanikele viisade

väljastamisel üldiselt, kui ka teatud sihtgruppidele, näiteks isikute suhtes, kel osalus vene relvajõududes või muude režiimi nimel tegutsevates relvastatud üksustes ja Ukraina-vastases agressioonisõjas. EL komisjoni rakendusotsusega 06.11.2025 kehtestati piirangud Venemaa kodanikele mitmekordsete viisade väljastamisel. Lisaks lõpetas Eesti alates 31.03.2025 Venemaa mittebiomeetriliste välispasside tunnustamise nii piiri ületusel kui viisade väljastamisel. Sarnase otsuse (teatud erisustega) on 09.01.2026 seisuga teinud lisaks Eestile veel 9 liikmesriiki.

19. sanktsioonipaketis sätestati kohustus Venemaa diplomaatidele, tehnilisele personalile ja nende pereliikmetele teavitada reisimisest liikmesriiki, kuhu nad pole akrediteeritud. Lisaks anti võimalus sätestada loamenetlus, millega saab keelata Venemaa diplomaadi riiki sisenemise. Liikmesriikidel on seeläbi parem ülevaade Venemaa diplomaatide liikumisest ning ühtlasi on olemas alus riiki sisenemise keelamiseks. Sanktsioon annab hea võimaluse piirata diplomaadi kattevarju all tegutsevate vene eriteenistuste esindajate liikumist. Teavitamiskohustus ja loamenetlus rakendus 25.01.2026.

EL tollitariifid

Eesti on järjepidevalt taotlenud võimalikult kõrgete tollimaksude kehtestamist võimalikult laiale Venemaa ja Valgevene päritolu kaupade ringile, eesmärgiga liikuda samm-sammult täieliku kaubandusembargo suunas. Erinevalt sanktsioonidest saab tollimakse kehtestada kvalifitseeritud häälteenamusega, mistõttu üksikud liikmesriigid ei saa otsust blokeerida. EL on seni kehtestanud kaks tollipaketti. Alates 1. juulist 2024 kehtivad kõrged tollimaksud Venemaa ja Valgevene teraviljale ning lina- ja päevalilleõli toodetele, mille tulemusel on Venemaa viljaimport ELi peaaegu täielikult peatunud. Alates 1. juulist 2025 jõuti pärast pikka koordineerimist kokkuleppele laiendada tollimakse seni katmata põllumajandustoodetele ja lämmastikupõhistele väetistele Venemaalt ja Valgevenest. Lisaks esitas Eesti 2025. aastal koos samameelsete riikidega Euroopa Komisjonile ebapaberi, milles kutsutakse üles kehtestama tollimaksud kolmele kaubakategooriale, kus ELi impordimaht on endiselt suur, kuid alternatiivsed tarnijad on olemas: raud ja

teatud terasetooted, mitteorgaanilised kemikaalid ning kaaliumväetised. Ebapaberit on tutvustatud ja selgitatud nii kohtumistel kui ka saatkondade kaudu.

Venemaa rahvusvaheline isoleerimine

Eesti järjepidev selgitustöö aitas hoida Venemaa ja Valgevene rahvusvaheliste kandidatuuride vastustamist 2025. aastal olulise prioriteedina. Euroopa Liit suutis paremini mobiliseeruda ja viia ellu tõhusaid globaalseid kampaaniaid, mille tulemusel saavutati konkreetseid tulemusi. Nende seas oli Venemaa väljajäämine mitme rahvusvahelise organisatsiooni otsustusorganitest, sealhulgas ICAOst (Rahvusvaheline Tsiviillennunduse Organisatsioon), IMOst (Rahvusvaheline Mereorganisatsioon), OPCWst (Keemiarelvade Keelustamise Organisatsioon) ja UNESCOst.

Transatlantilise suhte teisenemine, NATO kollektiivkaitse ja Euroopa kaitsevõime

Eesti on pikka aega lähtunud seisukohast, et veenva heidutuse ja sõjalise kaitse tagab NATO kollektiivkaitse, mille keskne element on USA kaasatus Euroopa julgeolekusse. President Trumpi teise administratsiooni ajal tegi transatlantiline julgeolekusuhe läbi suurima muutuse alates NATO loomisest. USA rõhutas, et Euroopa peab võtma suurema vastutuse oma julgeoleku eest ega saa enam loota, et USA kompenseerib liitlaste puudujääke; samas teatas administratsioon, et USA ei lahku NATOst ning jätkab liitlaste toetamist kriitiliste võimetega. Selles kontekstis oli positiivne 2025. aasta juunis toimunud NATO Haagi tippkohtumine, kus lepiti kokku tõsta kaitsekulutuste sihttase 5%ni SKTst. Eesti hinnangul tuleb selleni jõuda kiiremini kui kokkulepitud maksimaalne tähtaeg 2035. Transatlantilise suhte muutus andis uue hoo arutelule Euroopa strateegilisest autonoomiast kaitse- ja kaubanduspoliitikas, eesmärgiga vähendada sõltuvust USAst. Laual on ideed Euroopa armeest ja uue EL julgeolekustrateegia kujundamisest. Eesti peab selles olukorras oluliseks hoida tugevaid transatlantilisi sidemeid ja NATO keskset rolli kollektiivkaitses. Positiivne oli, et Euroopa suurendas 2025. aastal märgatavalt kaitsekulutusi, arendas võimeid ning panustas enam Ukraina sõjalisse toetamisse.

Eesti üheks olulisemaks saavutuseks oli NATO artikli 4 käivitamine ja ÜRO Julgeolekunõukogu kokkukutsumine pärast õhupiiri rikkumist Venemaa hävitajate poolt.

Õhupiiri rikkumised Eesti jt teiste riikide suhtes viisid NATO täiendavate kaitse- ja heidutusmeetmete kehtestamisele, õhukaitsepoliitika muutmisele ning uute poliitikate kujundamisele.

Relvastuskontrolli valdkonnas jäi Eesti seisukoht järjepidevaks: Venemaaga ei saa taastada relvastuskontrolli ega usaldusmeetmeid seni, kuni kestab agressioon Ukrainas. 2025. aastal lahkus Eesti koos Läti, Leedu, Soome ja Poolaga Ottawa jalaväemiinide konventsioonist.

USA on Eestile jätkuvalt oluline liitlane, kellega toimub tugev, vastastikustel austusel ja huvidel põhinev kaitse-, julgeoleku- ja majanduskoostöö. Euroopa suurriikidest tihenesid 2025. aastal suhted eelkõige Saksamaaga; traditsiooniliselt püsisid prioriteedina ka Prantsusmaa ja Ühendkuningriik, kes on Eestis sõjaliselt kohal. Muutunud julgeolekukeskkonnas kasvas arusaam nii Eestis kui ka Euroopa Liidus, et koostööd tuleb laiendada ja süvendada ka teiste liitlaste ja partneritega väljaspool Euroopat, sealh ulgas NATO liitlase Kanadaga.

Transatlantilise suhte teisenemine ja Euroopa juhitud NATO

Eesti jaoks olid 2025. aasta juunis toimunud Haagi tippkohtumise tulemused positiivsed. Kinnitati alliansi ühtsus ja NATO kollektiivkaitse keskne roll, sealhulgas artikli 5 tähtsus, ning rõhutati Venemaa käsitlemist püsiva ja pikaajalise ohuna. Liidrite deklaratsiooniga lepiti kokku kaitsekulutuste sihttase 5% SKTst. Suurim väljakutse on kujundada Euroopa juhitud NATO viisil, mis ei nõrgesta kollektiivkaitset ning säilitab võimalikult tugeva Atlandi-ülese ühtsuse. Liikumine Euroopa suurema juhtrolli suunas ei ole veel selgelt piiritletud, kuid tõenäoliselt toimub see järk-järgult ja NATO seniseid protsesse järgides, näiteks USA rollide ja sõjaliste ametikohtade samm-sammulise ülevõtmise kaudu eurooplaste poolt.

EL kaitsevõime tugevdamine

ELis on Euroopa kaitsevõime tugevdamine kujunenud selgeks prioriteediks, mida rõhutas ka 2025. aastal avaldatud Euroopa Valge raamat. Kaitsetööstust arendavate algatuste raames on Eesti järjekindlalt toetanud kaitseinvesteeringute rahastamisvõimaluste

loomist ja Ukraina kaitsetööstuse kaasamist – mõlemad on ka ellu viidud. Samuti toetas Eesti aruteludes seisukohta, et Venemaa külmutatud varade arvelt antava sõjalise abi eest peaks Ukraina saama hankida vajalikke võimeid nii ELi sees kui ka väljaspool. 27. mail võttis ELi nõukogu vastu SAFE (Security Action for Europe) määruse, mis on osa uuest Euroopa kaitsevalmiduse tugevdamise poliitikast. SAFE on 150 miljardi euro suurune erakorraline laenuinstrument, mille eesmärk on toetada liikmesriikide ühishankeid kaitsevaldkonnas ja tugevdada Euroopa kaitsetööstusbaasi. Tegemist on ELi eelarve tagatisel antavate laenudega, mida liikmesriigid saavad kasutada nõudluspõhiselt ning mille tagasimaksmine toimub vastavalt iga riigi laenusummale. Eesti kasutas koos 19 liikmesriigiga edukalt SAFE pakutud võimalusi. SAFE toimib koos eelarvedefitsiidi reeglite leevendamise ja Euroopa kaitsetööstusprogrammiga (EDIP). Viimane on 1,5 miljardi euro suurune algatus, mille eesmärk on tugevdada ELi kaitsetööstuse konkurentsivõimet, toetada ühishankeid ja arendada koostööd Ukrainaga.

Venemaa hübriidrünnakute vastustamine

2025. aastal intensiivistus Venemaa hübriidtegevus Euroopas. See väljendus küberrünnakutes elutähtsa taristu vastu, droonilendudes lennujaamade ja sõjaväebaaside kohal, agressiivses tegevuses merel ja vee all, riiklikult toetatud süütamistes ja sabotaažis ning propaganda- ja mõjutusoperatsioonides, mille eesmärk on süvendada ühiskondlikke lõhesid. Hübriidrünnakute siht on külvata hirmu ja vähendada toetust Ukrainale, kasutades selleks halli tsooni jäävat tegevust. Euroopa Liit ja NATO kiitsid 2025. aastal heaks strateegiad Venemaa hübriidohtudega tegelemiseks. Eesti hinnangul peab strateegiatele järgnema konkreetne praktiline tegevus nii liikmesriikide kui ka organisatsioonide tasandil. Samas tuleb vältida olukorda, kus ühiskondade ohutaju kasvab ebaproportsionaalselt. Varilaevastiku puhul oli Eesti oluline saavutus selle käsitlemine mitte üksnes majandusliku, vaid ka julgeolekuküsimusena ning kogu ökosüsteemi heidutamise toomine ELi ja NATO päevakorda koos konkreetsete meetmetega. Vastuseks õhupiiri rikkumistele ja droonilendudele käivitas Euroopa Komisjon 2025. aastal projektid, mis keskenduvad laiemalt kogu Euroopa droonikaitse tugevdamisele ja spetsiifiliselt idapiiri kaitse arendamisele. Ka NATO kuulutas välja uue droonivastaste meetmete paketi. Droonikaitse, Balti kaitsevöönd ja NATO Ida Vahimees

(*Eastern Sentry*) peaksid kujundama tervikliku süsteemi, mille eesmärk on luua NATO idapiirile mitmekihiline ja tehnoloogiliselt arenenud kaitse. Eesti jaoks on regionaalse droonikaitse tugevdamine hea võimalus viia ELi ja NATO koostöö uuele tasemele.

Eesti vastus õhupiiri rikkumisele septembris 2025

2025. aastal sagenesid Venemaa õhupiiri rikkumised ja droonide sisenemine NATO riikide õhuruumi. 10. septembri öösel sisenesid Vene droonid Poola õhuruumi, mille järel toimusid samal päeval Poola taotlusel NATO konsultatsioonid artikli 4 alusel. 12. septembril teatasid NATO peasekretär ja Euroopa liitlasvägede ülemjuhataja sõjalise meetme „Ida Vahimees" käivitamisest, mille eesmärk on tugevdada alliansi idatiiva õhukaitset. Hoolimata sellest sisenesid 19. septembril kolm Venemaa MIG-31 hävitajat loata Eesti õhuruumi. Tegemist oli 2025. aasta neljanda rikkumisega, kuid seekord oli intsident oluliselt tõsisem: lennukid tungisid sügavamale Eesti territooriumile, viibisid õhuruumis kauem, tegutsesid kolmekesi ning olid vaid mõne lennuminuti kaugusel Tallinnast. Eesti reageeris juhtunule jõuliselt ja mitmel tasandil – ÜROs, NATOs, OSCEs ning kahepoolselt. Esmakordselt Eesti 34-aastase ÜRO liikmelisuse jooksul taotlesime Julgeolekunõukogu erakorralise istungi kokkukutsumist, mis toimus 22. septembril väga lühikese etteteatamisajaga. Eesti peamine sõnum oli, et tegemist ei ole üksikjuhtumiga, vaid osaga Venemaa laiemast tegutsemismustrist. Eesti sai tugeva ja kõrgetasemelise toetuse: lisaks Julgeolekunõukogu liikmetele võtsid sõna Euroopa Liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja Kaja Kallas ning mitmed Euroopa riigid ministri tasemel. Kohtumise eel tehtud pressiavaldusega ühines vaatamata lühikesele ettevalmistusajale 50 riiki ja Euroopa Liit, mis on väga hea tulemus. Julgeolekunõukogu istungi õnnestumisele aitasid kaasa Eesti kiire ja sihikindel diplomaatiline tegutsemine, hea koordinatsioon ning põhjalik arusaam ÜRO töömehhanismidest. Juhtum tõi hetkeks rahvusvahelise tähelepanu Eesti õhupiirile, mida suutsime tõhusalt kasutada. NATOs taotles Eesti artikli 4 alusel konsultatsioone, mis viisid 23. septembril tugeva Põhja-Atlandi Nõukogu avalduseni. Avalduses rõhutati Venemaa vastutustundetut käitumist ning kinnitati, et vastutus õhupiiri rikkumiste eest lasub täielikult Venemaal, kelle eskaleerivad ja ohtlikud tegevused peavad lõppema. 24. septembril toimus Viinis Eesti kokkukutsumisel Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni (OSCE)

julgeolekukoostöö foorumi ja alalise nõukogu erakorraline ühiskohtumine, kus Eesti tõstatas teema kõigi liikmesriikide, sealhulgas Venemaa ees. Lisaks ELi ja NATO ühisavaldustele kõlasid Eesti toetuseks riiklikud sõnavõtud peaaegu kõigilt liitlastelt.

Relvastuskontroll

Eesti lähtub põhimõttest, et relvastuskontrolli kokkulepped ja usaldusmeetmed peavad vastama tänasele julgeolekukeskkonnale, suurendama Euro-Atlandi ala julgeolekut, tugevdama liitlaste heidutust ja kaitset ning toetama NATO ühtsust. Eesti vastustas relvastuskontrolli ja usaldusmeetmete taastamist Venemaaga seni, kuni kestab Venemaa agressioon Ukrainas. Arvestades julgeolekuolukorda ja Eestile suunatud ohtu, otsustas Eesti 2025. aastal koos Soome, Läti, Leedu ja Poolaga lahkuda jalaväemiinide kasutamist, varumist, tootmist ja üleandmist keelustavast ning nende hävitamist nõudvast Ottawa konventsioonist. See samm annab Eesti kaitseväele suurema paindlikkuse relvasüsteemide valikul. Otsus saatis selge sõnumi: NATO idatiiva riigid on valmis kasutama kõiki õiguspäraseid vahendeid oma territooriumi ja vabaduse kaitseks.

Relvastuskontrolli aruteludes keskendus Eesti 2025. aastal Ukraina igakülgsele toetamisele ja Venemaa jätkuvale isoleerimisele. Eesti ja samameelsete koostöö tulemusel jäi Venemaa kolmandat aastat järjest välja Keemiarelvade Keelustamise Organisatsiooni (OPCW) täitevnõukogust. Kolm järjestikust OPCW raportit on kinnitanud keemiarelvade kasutamist Ukraina lahinguväljal. Eesti jätkab tööd selle nimel, et koostöös Ukrainaga ja partneritega omistada need rünnakud tõenduspõhiselt Venemaale.

Eesti kahepoolsed suhted suuremate NATO liitlastega

Eesti ja USA suhete keskmes oli 2025. aastal tugev kaitse-, julgeoleku- ja majanduskoostöö. Olulisel kohal oli otsekontaktide hoidmine ja arendamine nii administratsiooni, Kongressi kui ka mõttekodade tasandil. Kogu aasta vältel töötati selle nimel, et jätkuks USA julgeolekuabi Balti riikidele (*Baltic Security Initiative*); 3. veebruaril 2026 kiitis USA Kongress heaks 200 miljoni dollari suuruse toetuse. Aasta olulisemaks kahepoolseks sündmuseks oli presidendi visiit New Yorki ja Chicagosse koos äridelegatsiooni ja ülikoolide rektoritega, keskendudes majandus- ja kultuurikoostööle ning Arvo Pärdi 90. sünnipäeva tähistamisele Carnegie Hallis. Poliitilisel tasandil olid

tähtsad Eesti, Läti ja Leedu välisministrite kohtumine USA välisministriga ning Balti kaitseministrite kohtumine USA sõjaministriga. Eesti välisminister külastas Washingtoni aasta jooksul neljal korral. Suhete tähtsust kinnitas ka USA uue suursaadiku varajane nimetamine ja ametisse asumine 2025. aasta lõpus. Tallinnas oli poliitilise taseme visiitidest olulisim USA Kongressi ajaloo suurim senaatorite delegatsioon John Thune'i juhtimisel. Administratsiooni esindajatest osales USA suursaadik NATO juures Matthew Whitaker Lennart Meri konverentsil.

Euroopa riikidest kujunesid Eesti jaoks kõige tihedamaks suhted **Saksamaaga**. Aasta jooksul toimus peaministri visiit Berliini ja kohtumine liidukantsler Merziga, samuti Eesti presidendi visiit Saksamaale ning Saksamaa presidendi osalemine Arraiolose kohtumisel Tallinnas. Lisaks külastasid Eestit Saksamaa Euroopa asjade minister ja välisminister, kes esines ka sõnavõtuga Eesti suursaadikute päevadel. Eesti välisminister viibis aasta jooksul kahel korral Berliinis ning külastas Nordrhein-Westfaleni liidumaad.

Valmisid Eesti ja **Prantsusmaa** ning Eesti ja **Ühendkuningriigi** suhete tugevdamise tegevuskavad, mis said ka vabariigi valitsuse kinnituse. Nende alusel töötas välisministeerium välja täpsemad rakendusplaanid, mis loovad tervikliku raamistiku kahepoolse koostöö arendamiseks erinevates valdkondades, määratledes nii lähiaastate tegevuse kui ka konkreetsed eesmärgid. Eesti ja Prantsusmaa strateegilise partnerluse teekaart allkirjastati Eesti välisministri ja Prantsusmaa Euroopa asjade ministri poolt 2. veebruaril 2026. Traditsiooniliselt iseloomustas suhteid tihe vastastikuste visiitide graafik: president osales Pariisis tehisaru tippkohtumisel, välisministrid kohtusid Pariisis ning Prantsuse kaitseminister külastas aastavahetusel Tapal teenivat väekontingenti. Samuti toimusid regulaarsed ametkondlikud konsultatsioonid, mis kinnitasid suhete head taset ja praktilist sisu. Tihedad olid ka kontaktid Ühendkuningriigiga. 2025. aastal külastasid Eestis paiknevaid Briti üksusi nii prints William kui ka prints Edward. Eesti president viibis visiidil Londonis, kus kohtus prints Williamiga. Lisaks toimus arvukalt ametkondlikke kohtumisi, sealhulgas Eesti ja Ühendkuningriigi tehnoloogiapartnerluse raames korraldatud kogemuste ja teabe vahetamise üritus detsembris Tallinnas.

Kanadaga kasvas 2025. aastal koostöö eeskätt julgeoleku- ja majandusvaldkonnas. EL–Kanada tippkohtumine kinnitas vastastikust pühendumust, samal ajal otsustas Kanada

suurendada kaitsekulutusi ning püsis G7 eesistujana ühe suurima Ukraina toetajana. Kahepoolses majanduskoostöös tõusid esile kriitilised mineraalid ja digikoostöö, mida sümboliseeris ka püsimagnetitehase avamine Narvas.

Uue Põhjala kujunemine

Maailma uus geopoliitiline reaalsus eeldab Euroopalt seniste lähtekohtade ümbermõtestamist ja otsustavamat tegutsemist. Vanaviisi enam ei saa, aga kuidas edasi, ei ole päris selge. Positiivse arenguna on sarnase kultuurilis-poliitilise identiteedi pinnalt kujunemas nn uus Põhjala, mis hõlmab viit Põhjamaad, kolme Balti riiki ning Poolat ja Saksamaad. Ajakirjanik Oliver Moody on märkinud, et need riigid ei ole üksnes Venemaa agressiooni ajalooline lahinguväli, vaid ka ideede generaatorid Euroopa uuenemisel. Kasvanud on huvi Põhjala-Balti koostööformaadi (NB8) vastu nii Euroopas kui ka kaugemal, sealhulgas Kanadas ja Austraalias. Eesti, kes on 2026. aastal NB8 eesistuja, seab eesmärgiks tugevdada formaadi rolli poliitilise koordinatsiooni keskse platvormina, süvendada piirkondlikku lõimumist ning kasvatada koostöö nähtavust rahvusvahelisel tasandil. Samuti panustas Eesti aktiivselt sellesse, et ajakohastada olemasolevaid piirkondlikke koostööraamistikke – nagu Läänemeremaade Nõukogu, EL Läänemere strateegia ja Balti Nõukogu –, et vältida dubleerimist ning viia nende tegevus vastavusse muutunud julgeolekukeskkonnaga.

Polaaralad – Arktika ja Antarktika – on omandanud üha suurema julgeoleku- ja geopoliitilise tähtsuse. Arvestades, et Arktika ja Läänemere julgeolek on omavahel tihedalt seotud, nimetas välisministeerium 2025. aastal ametisse Arktika eriesindaja.

Uus Põhjala: koostööformaatide tugevdamine ja uuendamine

Eesti vaates on **Põhjala-Balti** riikide koostööformaat (NB8) strateegiline ning selle rahvusvaheline nähtavus on kasvanud. Välise nähtavuse kõrval on oluline süvendada regiooni sisemist lõimumist. NB8 on juba praegu üks Euroopa tihedamalt seotud piirkondi, mida iseloomustavad ühised väärtused, omavahel põimunud majandused ning arenenud digilahendused, kuid koostööpotentsiaal ei ole ammendunud. Soome ja Rootsi liitumine NATOga avab uusi võimalusi kaitsekoostööks. Piirkonna tugevus digiriigi arendamisel ja uute tehnoloogiate rakendamisel loovad eeldused kujundada konkurentsieelis

tehisintellekti ajastul. Samal ajal aitab tihedam koostöö kultuuri-, haridus- ja innovatsioonivaldkonnas tugevdada ühiskondlikku vastupanuvõimet, mis on julgeoleku ja heaolu alus. Eesti valmistus põhjalikult Põhjala-Balti koostöö eesistumiseks 2026. aastal: määrati erisaadik ning koostati tegevuskava konkreetsete eesmärkidega, mille elluviimisele eesistumise jooksul keskendutakse

Eesti 2024–2025 eesistumine **Läänemeremaade Nõukogus (LMN)** kujunes sisuliselt murranguliseks. Eesti ettepanekul määrati sõltumatuteks raportöörideks Toomas Hendrik Ilves ja Gabrielius Landsbergis, kelle ülesandeks oli hinnata nõukogu reformimise vajadust ja esitada ettepanekud selle paremaks kohandamiseks muutunud julgeolekukeskkonnaga. Valminud raporti põhjal otsustasid välisministrid 2025. aasta mais Vihulas toimunud kohtumisel suunata LMNi tegevus edaspidi Läänemere regiooni julgeolekuküsimustele, keskendudes eelkõige hübriidohtudele. Eestilt eesistumise üle võtnud Poola on jätkanud Vihula otsuste elluviimist.

2025. aasta juulis võttis Eesti aastaks üle **Euroopa Liidu Läänemere piirkonna strateegia** eesistumise. Tegemist on kaheksa Läänemere-äärse ELi liikmesriigi koostööraamistikuga, mille eesmärk on edendada keskkonnakaitset, piirkondlikku ühendatust ja majanduslikku arengut. Eesti eesistumise keskne prioriteet on strateegia alusdokumendi – tegevuskava – uuendamise lõpuleviimine. Arvestades keerulist julgeolekukeskkonda, seab Eesti esikohale vastupanuvõime ja kestlikkuse tugevdamise, samuti strateegia 14 poliitikavaldkonna vahelise koostöö tihendamise. Tähelepanu all on ka hea juhtimise edendamine, strateegia väliskommunikatsiooni tugevdamine ning Ukraina senisest laiem kaasamine. Septembris otsustati lõpetada oma aja ära elanud koostöö Põhjamõõtme raames; selle osalised – Norra, Island ja Euroopa Liit – jätkavad koostööd teistes asjakohastes formaatides.

Balti Nõukogul 2025. aasta lõpus tegi Eesti välisminister ettepaneku kaasajastada senist hästi toimivat Balti koostööd. 1990. aastatel seatud eesmärgid on suures osas saavutatud ning koostöö vajab ajakohastamist, liikudes nn **Balti koostöö 2.0** suunas – kaasaegsema, paindlikuma ja tõhusama formaadi poole, millel on väiksem

halduskoormus. Eesti prioriteedid Balti koostöö eesistumisel 2026. aastal on julgeolek, piiriülene ühenduvus – eelkõige Rail Baltica valmisehitamine – ning Ukraina jätkuv toetamine. Arvestades, et Eesti on samal ajal ka NB8 koostööformaadi eesistuja, on eesmärgiks tihendada NB8 ja Balti koostöö omavahelist lõimumist.

Arktika ja Antarktika

Kliima soojenemine ja jääkatte taandumine on avanud Arktikas ja Antarktikas seni ligipääsmatuid piirkondi, suurendades rahvusvahelist konkurentsi loodusvarade, tehnoloogilise ja majandusliku mõju ning sõjalise kohaloleku üle. Arktika Nõukogu tööd on mõjutanud mitmed arengud: koostöö Venemaaga on peatatud ning pärast Soome ja Rootsi liitumist NATOga kuulub seitse nõukogu kaheksast alalisest liikmest allianssi. Antarktikas on samal ajal kasvanud surve Antarktika lepingusüsteemile, sealhulgas Madridi keskkonnaprotokollile. Venemaa ja Hiina aktiivsem roll tõstatab küsimuse lepinguraamistiku vastupidavusest süveneva geopoliitilise konkurentsi tingimustes.

Eesti jaoks on polaarkoostöös keskne rõhutada, et koostöö Venemaaga ei ole vastuvõetav ning et Arktika ja Läänemere julgeolek moodustavad ühtse strateegilise terviku. Nendest seisukohtadest lähtus ka Eesti osalus 2025. aasta oktoobris Islandil toimunud Arctic Circle Assembly kohtumisel. Samal ajal pöörame tähelepanu Arktika teistele mõõtmetele – kogukonnad ja põlisrahvad, ühenduvus, noored ja teadus –, kus Eestil on võimalik panustada. Antarktika puhul on võtmeküsimuseks Eesti liitumine Madridi protokolliga, mis võimaldaks Eestil aktiivsemalt osaleda piirkonna tulevikku kujundavates aruteludes. See on oluline nii Eesti pikaajalise polaaruuringute traditsiooni kui ka rahvusvahelises keskkonnakoostöös levivate Venemaa narratiivide tasakaalustamise seisukohalt. 1. detsembril 2025 toimus Teaduste Akadeemias välisministeeriumi eestvedamisel rahvusvaheline Antarktika päeva konverents, kus käsitleti Antarktika lepingusüsteemi tugevust, geopoliitilisi muutusi ning teaduskoostöö perspektiive.

Euroopa Liidu strateegilised arengusuunad: laienemine, eelarve ja õigusriik

Eesti järjepidev poliitika on toetada Euroopa Liidu laienemist, mis põhineb ühistel väärtustel, tingimuslikkusel ning kandidaatriikide saavutustel. 2025. aastal toimus laienemisprotsessis edasiminek. Eesti toetas Euroopa Komisjoni soovitust avada Ukrainaga ja Moldovaga liitumisläbirääkimiste esimene klaster ning liikuda seejärel kiiresti edasi ka ülejäänud klastritega. Samuti toimus areng Albaania ja Montenegro suunal. Eesti hindas positiivselt Euroopa Komisjoni 2025. aasta juulis esitatud ambitsioonikat ettepanekut Euroopa Liidu pikaajaliseks eelarveks aastateks 2028–2034, mis kajastas Eesti jaoks olulisi prioriteete. Jätkuvalt oli Ungaril tõsiseid probleeme Euroopa Liidu välispoliitiliste eesmärkide toetamise ja õigusriigi olukorraga. Ungari tegevus mõjutab ja piirab oluliselt ELi välis- ja julgeolekupoliitilist tegevust, seda eriti Ukraina toetamisel, millele Eesti koos mitme teise EL riigiga on vastu astunud.

EL laienemine

Eesti toetab Euroopa Liidu laienemist kui strateegilist prioriteeti. Demokraatliku, õigusriigil põhineva ning majanduslikult eduka naabruskonna lõimimine ELiga tugevdab kogu ühendust ja suurendab Euroopa julgeolekut. Edasiliikumise eelduseks on kandidaatriikide reformide elluviimine ja liitumistingimuste täitmine, sealhulgas joondumine ELi ühise välis- ja julgeolekupoliitika ning Venemaa-vastaste sanktsioonidega. Eesti peab oluliseks, et kandidaatriikide edusammudele järgneksid Euroopa Liidu poolt selged vastusammud. See on vajalik partnerite usalduse hoidmiseks Euroopa Liidu ja laienemisprotsessi vastu. Eesti toetas kandidaatriike ka kahepoolsete suhete kaudu, sealhulgas toimus 2025. aastal Eesti presidendi visiit Montenegrosse ning Montenegro asepeaministri visiit Eestisse.

Arutelud ELi enda valmisoleku üle laienemiseks olid 2025. aastal piiratud, kuid eeldatavalt intensiivistuvad 2026. aastal pärast Euroopa Komisjoni vastavate analüüside valmimist.

Riikidest avati 2025. aastal Albaaniaga neli läbirääkimisklastrit. Montenegroga suleti alates eelmise laienemispaketi avaldamisest neli läbirääkimispeatükki ning loodame

näha 2026. aastal veel vähemalt viie peatüki sulgemist. Ukraina ja Moldova näitasid keerulistes oludes tugevat pühendumist reformidele, mida kinnitas Euroopa Komisjoni laienemisraport. Paraku ei õnnestunud ühe liikmesriigi vastuseisu tõttu nende riikidega ametlikult ühtegi läbirääkimisklastrit avada, mistõttu tuleb jätkata sellekohast survet ka 2026.aastal. Samas tõi raport mõnes riigis esile ka tagasiminekuid. Demokraatia olukord Gruusias on halvenenud ning põhiõigused pole enam tagatud. Samuti teevad muret arengud Serbias, kus edasiminek on minimaalne.

Eelarve

Arvestades muutunud geopoliitilist olukorda ja Venemaa jätkuvat agressioonisõda Ukrainas, esitas Euroopa Komisjon 2025. aasta suvel ambitsioonika ettepaneku Euroopa Liidu järgmise pikaajalise eelarve (2028–2034) kohta mahus 1,985 triljonit eurot. Eelarve ettepanek võimaldab tugevdada Euroopa kaitse- ja konkurentsivõimet, kindlustada välispiire, arendada kriitilisi piiriüleseid ühendusi ning jätkata Ukraina toetamist. 2025. aastal alanud eelarveläbirääkimised jätkuvad ja intensiivistuvad. Lootus on saavutada kokkulepe Euroopa Ülemkogus 2026. aasta lõpuks, et 2027. aasta jooksul valmistuda uue eelarveperioodi rakendamiseks.

Õigusriigi küsimus

Ungari suhtes 2018. aastal algatatud Euroopa Liidu lepingu artikli 7 menetlus jäi 2025. aastal jätkuvalt kuulamiste etappi. Õigusriigi olukord Ungaris püsib probleemne ning mitmes valdkonnas on täheldatav ka tagasiminek. Eesti koos samameelsete liikmesriikidega kaalus võimalust viia artikli 7 menetlust järgmisse etappi, lähtudes hinnangust, et Ungari rikub oluliselt ja kestvalt Euroopa Liidu alusväärtusi. Kahjuks selgus, et sellise ettepaneku tegemiseks siiski piisavat toetust ei olnud. Menetlus ja sellega seotud kuulamised jätkuvad 2026. aastal.

Euroopa ja Eesti globaalne tegevus muutuvas rahvusvahelises keskkonnas

Reeglitel põhineva maailmakorra hääbumise tingimustes keskendus Eesti tegevus rahvusvahelistes organisatsioonides nende väärtuste ja põhimõtete kaitsmisele, mis

tagavad meie vabaduse ja julgeoleku. Oluliseks saavutuseks oli Eesti valimine ÜRO Inimõiguste Nõukogu liikmeks aastateks 2026–2028. Euroopa rahvusvahelise positsiooni tugevdamiseks on vajalik partnerluste mitmekesistamine, vastastikustel huvidel põhineva koostöö laiendamine, sõltuvuste vähendamine ning mõju suurendamine teistes maailmajagudes. 2025. aastal sõlmitud ELi kaubanduslepped Indiaga ja Mercosuriga, samuti humanitaarabi- ja arengukoostöö reformimine on osa sellest strateegiast. Uue prioriteedina on esile kerkinud kriitiliste toorainete kättesaadavus ja varustuskindlus. Euroopa Liidu ühtsusele esitas väljakutse sõja jätkumine Lähis-Idas. Eesti ei saa maailmas toimuvatest muutustest kõrvale jääda ning otsustas jalajälje suurendamiseks avada 2026. aastal viis uut saatkonda – Jerevan, Chișinău, Bakuu, Brasilia ja Nairobi.

Eesti toetus rahvusvahelistele organisatsioonidele ja reeglitele

Oluliseks kordaminekuks oli 22. septembril, ÜRO Peaassamblee kõrgetasemelise nädala eel, Eesti algatusel toimunud ÜRO Julgeolekunõukogu istung, mis käsitles Venemaa poolt Eesti õhupiiri rikkumist. Istung pälvis laialdase rahvusvahelise tähelepanu ning tugeva toetuse, sealhulgas meedias, andes tooni kogu kõrgetasemelisele nädalale. Samuti õnnestus koos Hollandi, Jaapani, Filipiinide, USA ja Kanadaga korraldatud merejulgeoleku teemaline servaüritus. Laiemalt kinnistas Eesti oma kuvandit riigina, kes seisab ÜRO, sealhulgas Julgeolekunõukogu, reformimise eest ning on selles küsimuses usaldusväärne partner.

2025. aasta oli paljuski rahvusvaheliste kampaaniate aasta. Kõige olulisemaks saavutuseks oli Eesti valimine 14. oktoobril 171 häälega teist korda ÜRO Inimõiguste Nõukogu liikmeks perioodiks 2026–2028. See kinnitas Eesti rolli universaalsete inimõiguste edendajana olukorras, kus inimõigused on rahvusvaheliselt kasvava surve all. Nõukogu liikmena jätkame tihedat Põhjala-Balti koostööd, mis annab meie häälele tugevama kaalu. Eesti esitas oma kandidaadi Keemiarelvade Keelustamise Organisatsiooni (OPCW) peadirektori ametikohale. Kuigi ta valituks ei osutunud, püsis Eesti tänu tugevale kandidaadile ja professionaalsele kampaaniale lõpuni konkurentsis, kinnitades oma ambitsiooni rahvusvahelistes organisatsioonides juhtrolli taotlemisel ning kasvatades kampaaniavõimekust. Pärast aastatepikkust tööd saavutas Eesti olulise rolli

ÜROs: Eesti ja El Salvadori suursaadikud määrati esimesteks globaalse tehisaru haldamise dialoogi kaashõlbustajateks. Euroopa Nõukogus valiti välisministeeriumi inimõiguste eriesindaja demokraatia juhtkomitee eesistujaks.

Uuenev arengukoostöö ja humanitaarabi poliitika

Mõjukaim valdkondlik trend oli globaalne humanitaar- ja arengurahastuse vähenemine. Suurimat tähelepanu pälvisid arengud Ameerika Ühendriikides, kus president algatas ametisse astumise järel arengukoostöö ja humanitaarabi ulatusliku ülevaatuse, sealhulgas USA arenguagentuuri USAID tegevuse lõpetamise ning rahastuse vähendamise. Aasta lõpus teatas USA siiski humanitaarabi rahastajana naasmisest. USA ei olnud ainus riik, kes arengurahastust kärpis – sarnaseid otsuseid tegid ka mitmed teised suured doonorid, peamiselt vajadusest suunata rohkem vahendeid kaitsevaldkonda. Samal ajal kasvas kriiside arv maailmas ning üha suurem osa neist oli seotud relvakonfliktidega.

Rahastuse vähenemine kiirendas arengu- ja humanitaarsüsteemide reformiarutelusid. ÜROs käivitati nn UN80 reformiprotsess ning paralleelselt humanitaarsüsteemi ülevaatus. OECD arengukoostöö komitees alustati reeglistiku ajakohastamist. Suurenenud tähelepanu all on erarahastuse kaasamine, arengupankade reform ning arenguriikide enda vastutus oma arengu eest. Samas rõhutavad arenguriigid jätkuvalt arenenud riikide kohustust täita varasemaid rahastamislubadusi.

Kuigi reformiprotsessid on käimas, ei ole lõplike lahendusteni veel jõutud. Juba on aga näha olulisi muutusi. Humanitaarabis keskendutakse rangemate prioriteetide alusel ainult elupäästvatele sekkumistele ja kõige haavatavamatele sihtrühmadele, seda muuhulgas kulutõhusama ennetuse arvelt. Arengukoostöös on tugevnenud tehinguline lähenemine – projektid peavad üha enam toetama ka doonorriikide majandushuve ning ettevõtete turulepääsu. Arengukoostöö ja äridiplomaatia seotus on kasvanud, mille näiteks on Euroopa Liidu Global Gateway strateegia. Tulevik arengukoostöö ja humanitaarabi valdkonnas on alles kujunemas, kuid selge on, et muutused jäävad. Ühelt poolt on võimalus läbi viia positiivseid muudatusi ammu reformi vajanud valdkonnas. Teisalt annavad arengud tunnistust lõhede ja huvipõhisuse suurenemisest.

Eesti senist tegevust toetas välisministeeriumi rahastatud ja Rahvusvaheline Kaitseuuringute Keskuse poolt läbi viidud uuring, mis kinnitas, et Eesti prioriteetide valikud nii riikide kui ka valdkondade osas on olnud asjakohased ning aidanud tugevdada Eesti kuvandit nutika ja koostöövalmis partnerina. 2025. aasta lõpus jõustusid uuendatud arengukoostöö geograafilised prioriteedid, millega määratleti senise riigipõhise lähenemise asemel laiemad prioriteetregioonid. Samuti täpsustati humanitaarabi valdkondlikud fookused. Eesti Rahvusvaheline Arengukoostöö Keskus läbis edukalt Euroopa Komisjoni nn sambahindamise, mis võimaldab kasutada ELi vahendeid ning laiendada Eesti tegevuse ulatust. Suvel lõpetas Eesti koos Ühendkuningriigiga kaheaastase Hea Humanitaardoonorluse Võrgustiku (GHD) kaaseesistumise, mis aitas tugevdada Eesti rahvusvahelisi kontakte ja nähtavust doonorriikide seas.

Sõjad Lähis-Idas ja selle mõju Eestile

2025. aasta esimesel poolel jätkus sõjategevus Gazas ning pinged Lähis-Idas süvenesid. Tuginedes sõltumatute rahvusvaheliste institutsioonide hinnangutele leidis Euroopa Liidu välisteenistus, et esineb viiteid sellele, et Iisrael ei pruugi täita kõiki oma inimõiguste alaseid kohustusi vastavalt ELi ja Iisraeli assotsiatsioonilepingu tingimustele. Sellest tulenevalt esitas Euroopa Komisjon ettepaneku piirata ELi ja Iisraeli vahelist kaubandust ning kehtestada sanktsioonid Hamasi, Iisraeli äärmuslike ministrite ja vägivaldsete asunike suhtes, eesmärgiga parandada humanitaarolukorda Gazas. Liikmesriikide seisukohad neis küsimustes lahknesid ja vastavad arutelud mitte ainult ei teravdanud erimeelsusi Euroopa Liidu sees, vaid tõid need ka avalikkuse ette. Märgatavalt halvenesid Iisraeli ja Euroopa Liidu suhted. Paralleelselt otsis Iisrael tihedamat koostööd mitmete Euroopa riikidega, sealhulgas Eestiga. Aasta jooksul külastas Eestit kahel korral Iisraeli välisminister ning novembris avati Tallinnas Iisraeli saatkond. Eesti president tegi aasta alguses visiidi Iisraeli ja Palestiinasse ning Iisraeli president tegi suve lõpus vastuvisiidi Eestisse. Samuti võõrustas Eesti Palestiina välisasjade riigiministrit.

Olulise pöörde tõi septembri lõpus Ameerika Ühendriikide presidendi esitatud rahuplaan, mis hõlmas relvarahu saavutamist, pantvangide vabastamist, Hamasi relvitustamist ning Gaza ülesehituse ja üleminekuperioodi korraldamist. Aasta lõpuks oli plaani esimene

etapp ellu viidud, mis suurendas ettevaatlikku optimismi olukorra stabiliseerumise ja pikemaajalise lahenduse suhtes.

2025. aasta juunis puhkes 12-päevane sõjaline konflikt Iisraeli ja Iraani vahel, mille lõpetas Ameerika Ühendriikide sõjaline sekkumine. Iraan katkestas koostöö tuumaprogrammi ohjeldamise küsimustes ning aasta lõpus alanud ulatuslike meeleavalduste väga jõhker mahasurumine tugevdas Iraani kui rahvusvahelise paaria kuvandit. Selle tulemusena lisati Iraani Islami Revolutsiooniline Kaardivägi Euroopa Liidu terrorismi sanktsiooninimekirja 2026. aasta alguses; sarnast seisukohta oli vahetult enne väljendanud ka Eesti parlament. Piirkondlikku ebastabiilsust süvendas Süüria uue valitsuse piiratud võimekus kontrollida riigi territooriumi ja erinevaid usurühmi, mis omakorda mõjutab negatiivselt Euroopa julgeolekut, eelkõige ebaseadusliku rände kaudu. Samas on Iraani nõrgenemine vähendanud tema suutlikkust toetada piirkondlikke relvarühmitusi, sealhulgas Hezbollah'd Liibanonis, huthisid Jeemenis ja Hamasi Palestiinas. Eesti vaates oli positiivne Venemaa mõju vähenemine Lähis-Idas, eriti pärast Assadi režiimi langemist Süürias. Samas on Iraani jätkuv sõjaline ja poliitiline toetus aidanud Venemaal jätkata agressiooni Ukraina vastu.

Euroopa Liit on püüdnud Lähis-Ida arengutes aktiivsemalt kaasa rääkida, kuid tema mõju ja usaldusväärsust on vähendanud vastuolud Iisraeliga, liikmesriikide erimeelsused ning fookus Ukrainal. Eesti lähtub pikaajalisest seisukohast, et piirkonna probleemide lahendamisel peaksid suuremat rolli mängima Lähis-Ida riigid ise, kuigi nende panus on olnud ebaühtlane. Mitmetest piirkonna riikidest on kõlanud kriitikat Euroopa suunal väidetavate topeltstandardite kohta Gaza ja Ukraina käsitlemisel. Eesti on neid väiteid tõrjunud, rõhutades, et anname palestiinlastele toetust, aga meie abi Ukrainale on ja peab olema suurem, kuna see on meie jaoks eksistentsiaalne julgeolekuküsimus. Samuti on Eesti juhtinud tähelepanu sellele, et osa piirkonna riike aitab Venemaal sanktsioonidest kõrvale hoida, sealhulgas pakkudes lipuriiki Vene varilaevastikule või võimaldades nende laevadega seotud ettevõtete tegutsemist.

Eesti toetas humanitaarabiga tsiviilelanikke Gazas, Jeemenis, Liibanonis ja Süürias erinevate ÜRO organisatsioonide (Maailma Toiduprogramm, ÜRO Lastefond, ÜRO Rahvastikufond, Okupeeritud Palestiina Territooriumi Humanitaarfond, ÜRO Palestiina

Põgenike Abi- ja Tööorganisatsioon Lähis-Idas) ning Eesti mittetulundusühingute Mondo ja Eesti Pagulasabi kaudu.

2025. aastal toimusid piirkonnaga seotult mitmed kõrgetasemelised visiidid: Eesti välisminister külastas Saudi Araabiat ja Omaani ning Eestit külastas Maroko välisminister. Kõigil visiitidel oli oluline ka äridiplomaatiline mõõde.

Peamised arengud ja tegevus teistes regioonides

2025. aastal tõusis Euroopa Liidu strateegilises fookusesse India. Veebruaris toimus Euroopa Komisjoni volinike kolleegiumi visiit Indiasse ning septembris avaldati ühisteatis EL–India strateegiliste suhete süvendamiseks. Aasta lõpuks jõudsid vabakaubanduslepingu läbirääkimised lõppfaasi ning kokkulepe saavutati 2026. aasta alguses. Lisaks käivitati mitmeid algatusi, sealhulgas põllumajanduskoostöö memorandum ja mobiilsuspartnerlus, mille elluviimist oodatakse 2026. aastal. Negatiivse arenguna osales India Venemaa sõjaväeõppustel Zapad ning jätkas märkimisväärses mahus Venemaa nafta ja gaasi ostmist ja edasimüüki. Samas oli positiivne, et aasta lõpus vähendas India Vene nafta importi, mis viitab võimalikele muutustele energiapoliitikas.

Hiina jätkas 2025. aastal jõulist tegevust India-Vaikse ookeani piirkonnas, viies Taiwani ümbruses läbi seni suurimad mereväeõppused. Terava reaktsiooni põhjustasid nii Ameerika Ühendriikide otsus müüa Taiwanile relvi kui ka Jaapani uue peaministri avaldused Taiwani julgeoleku toetuseks. Kahepoolselt jälgis Hiina tähelepanelikult Eesti kontakte Taiwaniga. Kasvavad kaubanduspinged Hiina ja Ameerika Ühendriikide vahel suurendasid Hiina ekspordisurvet Euroopa Liidu turule. Samal ajal jätkus Hiina ja Venemaa tihe koostöö, sealhulgas leidsid kinnitust selliste toodete tarned, mida Venemaa kasutas sõjalistel eesmärkidel. Eesti ja Hiina kahepoolsetes suhetes toimus välisministri visiit Hiinasse, mille keskmes oli Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu. Pärast mitmeaastast pausi allkirjastati kaks ekspordiprotokolli, mille rakendamisega jätkatakse tööd.

2025. aastal jätkusid Euroopa Liidu läbirääkimised vabakaubanduslepingute sõlmimiseks ASEANi (Kagu-Aasia Rahvaste Assotsiatsiooni) riikidega. Olulise edasiminekuna viidi lõpule läbirääkimised Indoneesiaga. Eesti välisminister külastas Indoneesiat ning

Vietnami peaminister koos välisministri ja mitmete teiste ministritega tegi visiidi Eestisse; mõlema visiidi keskmes oli äridiplomaatia ja majanduskoostöö arendamine. Ajaloolise tähtsusega oli Maldiivide presidendi visiit Eestisse ning riigi esmakordne suursaadiku nimetamine Eestisse. Samuti toimus Korea Vabariigi asevälisministri visiit ning avati Korea saatkond Tallinnas, mis on andnud olulise tõuke kahepoolsete suhete tihendamisele.

Aafrikas keskendus Eesti tegevus e-riigi ja hariduse valdkonna koostööle, mida viiakse ellu peamiselt arengukoostöö projektide kaudu. Oluline oli Eesti osalemine Euroopa Liidu ja Aafrika Liidu tippkohtumisel Angolas justiits- ja digiministri tasemel. Eesti kohalolek Aafrikas kasvab 2026. aastal, kui avatakse esimene saatkond Sahara-taguses Aafrikas Keenia pealinnas Nairobis.

Ladina-Ameerika strateegiline tähtsus suurenes 2025. aastal. Eesti otsus taasavada saatkond Brasiilias ning osalemine EL–CELAC tippkohtumisel Colombias kinnitasid regiooni kasvavat olulisust ja Eesti soovi seal nähtavust suurendada, sealhulgas äridiplomaatia tugevdamiseks. Eesti prioriteetideks jäid haridus- ja digikoostöö ning kahepoolsete suhete arendamine, mida toetasid kohtumised Uruguay ja Colombia välisministritega.

EL kaubanduspoliitika

2025. aasta kujunes Euroopa Liidu vabakaubanduslepingute seisukohalt märgiliseks. Läbirääkimised mitme strateegilise partneriga – sealhulgas Mercosuri, India, Mehhiko ja Indoneesiaga – jõudsid lõppfaasi ning mitmes suunas saavutati sisuline läbimurre. Välisministeerium osales aktiivselt läbirääkimisprotsessis, panustades Eesti seisukohtade kujundamisse, nende esindamisse Euroopa Liidu tasandil ning lepingute siseriiklikku menetlusse. Eesmärk oli tugevdada Eesti ettevõtete konkurentsivõimet ning kujundada soodne keskkond ekspordi ja välisinvesteeringute kasvuks. Investeeringute valdkonnas jätkus töö kahepoolsete investeeringute kaitse lepingutega ning valmistuti uute läbirääkimiste alustamiseks Omaaniga.

Kriitilised toormed

2025. aasta teises pooles tõusis senisest selgemalt esile majandusjulgeoleku ning kriitiliste toormete poliitika. Euroopa Liidu lähenemine teemale ei tähenda sulgumist, vaid eesmärgiks on suurendada majanduslikku vastupanuvõimet ja turvatunnet. ELi uue majandusjulgeoleku teatise avaldamine ning kriitiliste toormete küsimuse esiletõus tõid kaubanduspoliitikasse tugevama julgeolekumõõtme. Fookuses olid tarneahelate vastupidavuse suurendamine, strateegiliste sõltuvuste vähendamine ning riskide maandamine suhetes kolmandate riikidega. Kriitiliste toormete valdkonnas toimusid mitmed olulised arengud, sealhulgas seoses Hiina ja Ameerika Ühendriikidega, mis mõjutasid nii globaalset turgu kui ka Euroopa Liidu poliitikavalikuid.

Usaldusväärne ühendatus, kliimamuutused, küber- ning digidiplomaatia

Eesti on jätkuvalt tugevama ühendatuse eestkõneleja, eriti olukorras, kus ühendatus omab üha selgemat julgeolekumõõdet. Aktiivne tegutsemine ühendatuse ja kliimadiplomaatia valdkonnas suurendab Eesti rahvusvahelist nähtavust, laiendab koostöövõimalusi liitlaste ja partneritega ning loob eeldused Eesti ettevõtete paremaks toetamiseks välisturgudel. Piiriülene transporditaristu ei ole enam pelgalt majandusprojekt, vaid on otseselt seotud sõjalise liikuvuse, liitlasvägede vastuvõtuvõime ja Euroopa kerksusega. Sellest lähtuvalt püsis Rail Baltic 2025. aastal Eesti, Läti ja Leedu koostöö keskse prioriteedina. Kolme Mere Algatus (3SI) kujunes oluliseks platvormiks põhja-lõunasuunalise taristu arendamisel Läänemerest Musta mereni. 2025. aasta detsembris saavutati Euroopa Liidus Eesti jaoks oluline poliitiline kokkulepe Venemaa maagaasi impordi lõpetamiseks. Kliimadiplomaatia oli 2025. aastal keeruline, põhjuseks Ameerika Ühendriikide lahkumine Pariisi kliimaleppest, fossiilkütuste senisest jõulisem esiletõus ning mitmete rahvusvaheliste protsesside seiskumine. Euroopa Liidu kliimapoliitikas nihkus rõhuasetus enam majanduslikele ja energiajulgeoleku kaalutlustele.

ÜRO tasandil panustas Eesti aktiivselt küberjulgeoleku, tehisintellekti halduse ja interneti valitsemise rahvusvaheliste raamistikute kujundamisse, toetades rahvusvahelise õiguse kohaldamist küberruumis ning avatud ja inimõigustel põhinevat digikeskkonda. Eesti

tugevdas oma rahvusvahelist rolli digi- ja küberdiplomaatias, sealhulgas osaledes globaalse tehisintellekti dialoogi juhtimises, arendades GovStacki algatust ning laiendades Tallinna küberdiplomaatia suvekooli haaret. Samaaegselt seisis Eesti koos partneritega vastu Venemaa püüdlustele õõnestada rahvusvahelisi kübernorme ning panustas Euroopa Liidu tasandil poliitilise ühtsuse ja küberheidutuse tugevdamisse. Välisministeeriumil oli oluline roll ka Eesti rahvusvahelise lipuürituse Tallinn Digital Summit korraldamisel.

Energiadiplomaatia ja usaldusväärsed ühendused

Eesti prioriteediks oli 2025. aastal energiajulgeoleku tugevdamine, kriitilise taristu vastupanuvõime suurendamine, taastuvenergia arendamine ning Ukraina energiajulgeoleku toetamine. Veebruaris 2025 toimunud elektrivõrkude desünkroniseerimine lõpetas Eesti ja teiste Balti riikide energiasõltuvuse Venemaast. Aasta lõpus saavutati Euroopa Liidus poliitiline kokkulepe lõpetada Venemaa maagaasi import hiljemalt 2027. aasta septembriks, mis tähistab ligi kuus aastakümmet kestnud ELi ja Venemaa gaasikaubanduse lõppu. Järgmiseks eesmärgiks on kokkulepe Venemaa nafta impordi lõpetamiseks. Olulise tegevussuunana jätkus töö selle nimel, et tagada toetus Eesti uutele piiriülestele energiaprojektidele Euroopa Liidu eelarveläbirääkimistel. Samal ajal tihenes rahvusvaheline koostöö tuumaenergia arendamisel. Eesti jätkas ka Ukraina energiajulgeoleku toetamist, panustades aasta jooksul Ukraine Energy Support Fund'i 2,15 miljoni euroga ning osaledes aktiivselt G7+ Ukraina energiasektori toetusgrupi töös. Vilniuses asuvas NATO energiajulgeoleku oivakeskuses on Eesti eestvedamisel tõstetud esile kriitilise taristu ja tehnoloogiate roll energiajulgeoleku tagamisel.

Rail Balticu projekti edenemine oli 2025. aasta seisuga märkimisväärne: ligikaudu 43% põhiliinist on ehitamisel või ehitusvalmis; Eestis on üle 70 kilomeetri trassi ehitusjärgus ning kogu trassi katmiseks on sõlmitud allianss-lepingud; Leedus on aktiivses ehituses üle 110 kilomeetri; Lätis jätkuvad tööd, kuid suurimaks riskiks on rahastuse tagamine. Eesti keskne eesmärk on hoida projekti valmimistähtaeg 2030. aastal. Toetame ka Rail Balticu tutvustamist hankepartnerite ja investorite kaasamiseks Euroopas laiemalt meie

saatkondades toimuvate seminaride kaudu. Maanteevõrgu Via Baltica arendamine jätkus kooskõlas TEN-T standarditega. Järgmise Euroopa Liidu eelarveperioodi vaates on taristuprojektide rahastamise väljavaated positiivsed, kuid nende kindlustamiseks tuleb jätkata tihedat koostööd nii Balti riikide vahel kui ka Euroopa Liidu tasandil.

Kolme Mere Algatus (3SI) toetab julgeolekupoliitilises kontekstis otseselt sõjalist liikuvust ja NATO logistikat. Eesti peab oluliseks kasutada 3SI formaati ka Ukraina ja Moldova kaasamiseks ning koostöö süvendamiseks strateegiliste partneritega, sealhulgas Euroopa Liidu, Saksamaa, Hispaania, Ameerika Ühendriikide ja Türgiga. Eesti panustab aktiivselt algatuse poliitilisse mõõtmesse ning osaleb 2026. aasta aprillis Horvaatia eesistumisel toimuval 3SI tippkohtumisel Dubrovnikus. Osalisriikide loodud 3SI investeerimisfond on kinnitanud erakapitali kaasamisel põhineva taristuinvesteeringute mudeli elujõulisust.

Kliimadiplomaatia

Euroopa Liit jäi 2025. aastal kliimapoliitikas sisuliselt ainsaks globaalseks eestvedajaks ning kinnitas oma ambitsiooni 2040. aasta kliimaeesmärgiga, mille kohaselt vähendatakse kasvuhoonegaaside heidet 90% võrreldes 1990. aastaga. Muutunud geopoliitilises olukorras nihkus ELi kliimapoliitika fookus senisest enam majanduslikele ja energiajulgeoleku kaalutlustele. ELi Puhta Tööstuse Kokkulepe ning globaalne kliima- ja energiadiplomaatia strateegia seadsid keskmesse konkurentsivõime ja energiasõltumatuse tugevdamise, sealhulgas Euroopa ettevõtete toetamise välisturgudel. Kuigi avalikus arutelus tõusis esile fossiilkütuste roll, on reaalses majanduses taastuvenergiale üleminek selgelt nähtav. Taastuvenergia katab Euroopa Liidus juba ligikaudu 47% ning Eestis ligi 40% elektritarbimisest. Samuti ületavad globaalsed investeeringud taastuvenergiasse fossiilkütustesse tehtavaid investeeringuid ligikaudu kahekordselt.

Kuigi COP30 kliimakonverents Brasiilias ei toonud oodatud läbimurret, käivitati mitmeid olulisi algatusi ning tugevnes suund nn tahtekoalitsioonide ehk plurilateraalsete koostöövormide poole. Detsembris möödus 10 aastat Pariisi kliimaleppe sõlmimisest;

kuigi eesmärk hoida globaalne soojenemine 1,5 °C piires ei ole veel käeulatuses, on areng olnud üldjoontes positiivne, mida kinnitab ka globaalsete heitkoguste vähenemine.

Küber- ja digidiplomaatia

ÜRO tasandil toimusid 2025. aastal olulised arengud küberjulgeoleku, interneti halduse ja uute tehnoloogiate rahvusvahelise koostöö tugevdamisel. Juulis lõppes ÜRO küberjulgeoleku avatud töörühma (OEWG 2021–2025) mandaat, mille tulemusel lepiti kokku püsiva globaalse küberjulgeoleku mehhanismi loomises. Eesti osales aktiivselt läbirääkimistes, seistes rahvusvahelise õiguse kohaldamise ja vastutustundliku riikliku käitumise eest küberruumis ning toetades partnerite küberdiplomaatia võimekuse arendamist. Tehisintellekti valdkonnas võttis ÜRO Peaassamblee vastu resolutsiooni, millega loodi tehisaru globaalse halduse dialoog (*AI Global Dialogue*) ning iseseisev rahvusvaheline teaduspaneel (*Independent International Scientific Panel on AI*) osana Global Digital Compact'i elluviimisest. Eesti alaline esindaja ÜRO juures valiti koos El Salvadoriga globaalse tehisaru dialoogi kaashõlbustajaks, mis kinnistas Eesti rolli usaldusväärse ja tasakaaluka tehisaru poliitika edendajana. Detsembris vastu võetud WSIS+20 (*World Summit on the Information Society: 20-year review*) lõppdokument kinnitas Eesti jaoks olulisi põhimõtteid, sealhulgas kaasava ja inimõigustel põhineva digitaalse arengu ning mitme sidusrühma – riikide, erasektori, akadeemia ja kodanikuühiskonna – koostöö keskse rolli globaalsete otsuste tegemisel. Eesti jaoks olulise institutsionaalse sammuna kinnistati Interneti Valitsemise Foorum püsiva ÜRO platvormina, tagades ka edaspidi avatud ja järjepideva rahvusvahelise dialoogi digiteemadel.

Eesti rahvusvaheliste kontaktide arendamisel on keskseks kujunenud Tallinna Küberdiplomaatia Suvekool, millest on mõne aastaga saanud üks tuntumaid küberdiplomaatia koolitusprogramme maailmas. 2025. aasta lõpuks oli programmi kaudu koolitatud 165 ametnikku 86 riigist. Euroopa Liidu toetusel korraldati esmakordselt Tallinna Küberdiplomaatia Talvekool Dominikaani Vabariigis, mis aitab laiendada Eesti küberdiplomaatilist haaret erinevates piirkondades.

Eesti avatud digiühiskonna lahenduste rahvusvahelisel edendamisel oli 2025. aastal keskne GovStacki algatus, mida Eesti veab koostöös Saksamaa ja Rahvusvahelise Telekommunikatsiooni Liiduga (ITU). Eesti ja Saksamaa eesmärk on 2026. aastal tugevdada algatuse institutsionaalset raamistikku, et laiendada avatud digitaristu (DPI) pakkumist, kaasata täiendavat rahastust ning luua uusi võimalusi Eesti ettevõtetele. 2025. aasta lõpuks rakendas GovStacki lähenemist 19 riiki ning veel 15 riiki kaalusid selle kasutuselevõttu. Lisaks panustati Aafrika digitaristu arendamisse, mille kaudu on koolitatud ligi 4000 spetsialisti. GovStacki institutsionaliseerimine loob eelduse Eesti digilahenduste laiemaks rakendamiseks Euroopa tasandil.

Venemaa jätkas 2025. aastal püüdlusi õõnestada rahvusvahelise õiguse kehtivust küberruumis. Eesti prioriteediks oli sellele tähelepanu juhtimine, kehtivate normide kaitsmine ning koostöö arendamine samameelsete partneritega. Kuigi Eesti ise uusi küberintsidentide omistamisi ei teinud, toetati partnerite – sealhulgas Tšehhi, Ühendkuningriigi ja Saksamaa – vastavaid samme. Euroopa Liidu tasandil on küberheidutuse meetmete, sealhulgas sanktsioonide rakendamine olnud poliitiliselt keerukas, mistõttu panustas välisministeerium aktiivselt poliitilise ühtsuse hoidmisele ja heidutusvahendite tugevdamisele.

Eesti digi- ja küberdiplomaatia edu tugineb tihedale koostööle riigisiseste asutuste ja erasektoriga, kellel on vajalik ekspertiis ja praktiline kogemus. Välisministeeriumi roll on olnud nende sisendite koondamine ning Eesti seisukohtade esindamine rahvusvahelisel tasandil.

Välisministeeriumil oli oluline roll ka Tallinn Digital Summiti korraldamisel, mis tõi 2025. aastal Tallinnasse ligikaudu 600 osalejat enam kui 90 riigist, sealhulgas riigi- ja valitsusjuhid, ministrid ning rahvusvaheliste organisatsioonide ja tehnoloogiasektori tippesindajad. Tippkohtumise fookuses olid tehisintellekti valitsemine ja vastutustundlik kasutamine, digi- ja küberjulgeolek geopoliitiliste pingete kontekstis ning avatud ja turvaline digitaristu.

Äridiplomaatia, tugi ettevõtjatele ja uute eksporditurgude leidmine

Eesti strateegiline pikaajaline eesmärk on mitmekesistada eksporditurge ning toetada ettevõtete sisenemist Euroopa Liidu välistele turgudele. 2025. aasta oli äridiplomaatia vaates väga intensiivne, mida mõjutas nii Euroopa Liidu taasterahastu vahendite kasutamise viimane täisaasta kui ka vajadus kujundada uus koostöömudel Välisministeeriumi ja Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse (EIS) vahel. Välisministeeriumi äridiplomaatiline tegevus toetas aasta jooksul 1006 Eesti ettevõtet. Taasterahastu toel avati uued ettevõtluskeskused neljas linnas, viidi lõpule planeeritud riigistrateegiad ning enamik rahvusvahelisi turundus- ja kommunikatsioonikampaaniaid. Eriti tulemuslikuks osutusid majandusajakirjanike visiidid Eestisse. Samas tõi ettevõtjate üha professionaalsem toetamine kaasa töö sisu muutumise: äridiplomaatia on liikunud klassikalisest diplomaatilisest tegevusest enam projektijuhtimise, analüüsi ja uute tehnoloogiliste lahenduste kasutamise suunas. See eeldab uusi oskusi, mis ei kattu täielikult välisteenistuse traditsioonilise profiiliga. Sellest tulenevalt on muutunud keerukamaks majandusdiplomaatide värbamine nii peamajja kui ka prioriteetriikide saatkondadesse, mistõttu on kasvanud vajadus kaasata spetsialiste väljaspool välisteenistust.

Äridiplomaatia 2025 peamised saavutused

- Välisministeerium teenindas 2025. aastal kokku 1006 Eesti ettevõtet. Äriseminaridel, visiitidel ja muudel äridiplomaatia üritustel osales üle 1700 ettevõtte (sh korduvad osalejad). Välisesindustes osutati ettevõtetele nõustamisteenust 715 korral ning ministeeriumi ja esinduste juhtimisel korraldati ligi 150 äridiplomaatia üritust.
- Taasterahastu vahendite toel viis EIS ellu 16 ärimissiooni, suurüritust ja messi.
- Mais valmis Ukrainasse suunatud ekspordi tegevuskava. Aasta jooksul korraldati neli kõrgetasemelist äridelegatsiooniga visiiti Ukrainasse ning jätkati nende Eesti ettevõtete toetamist, kes vajavad abi tegutsemisel Ukraina keerulistes oludes.
- Aafrika suunalises äridiplomaatias oli keskseks sündmuseks kolmandat korda toimunud Aafrika ärifoorum Tallinnas, kus osales üle 300 osaleja. Oluliste

saavutustena sõlmiti viisavabadusleping Lõuna-Aafrika Vabariigiga ning tehti otsus avada 2026. aastal Eesti saatkond Keenias.

- Avati ettevõtluskeskused Londonis, Riias, Berliinis ja Pariisis ning jätkusid Kopenhaageni keskuse ehitustööd, mille valmimine on kavandatud 2026. aasta teise kvartalisse. Saatkondadega integreeritud ettevõtluskeskuste mudel on osutunud toimivaks ja tõhusaks.
- Koostöös EISiga viidi ellu 19 rahvusvahelist turundus- ja kommunikatsioonikampaaniat. Kuigi kampaaniad olid loovlahenduste poolest tugevad, oli nende elluviimine ajamahukas ning lõpptulemuste mõõdetavus piiratud. Samas osutusid eriti mõjusaks majandusajakirjanike visiidid Eestisse, mille mõju oli selgelt nähtav ja mõõdetav.
- Valmisid kõik Euroopa Liidu taasterahastu vahenditest rahastatud riigistrateegiad, mille koostamisprotsess andis väärtuslikke õppetunde edaspidiseks.
- Valmis äridiplomaatia analüüs, mis kaardistas senised kitsaskohad ning Välisministeeriumi ja EISi koostöö tugevused ja nõrkused. Analüüsi tulemusel tõusis poliitilisel tasandil küsimus kahe organisatsiooni välisesindajate võimalikust koondumisest ühte asutusse. Aasta lõpus otsustati jätkata senise mudeliga. Organisatsioonilised arutelud ning EISi juhtkonna vahetus mõjutasid siiski 2026. aasta tegevuste planeerimist ja ekspordiportaali arendamist.
- Esmakordselt viidi läbi äridiplomaatia prioriteetriikide rahuloluküsitlus, milles osales 49 suursaadikut, EISi ekspordi- ja investeeringute nõunikku ning välisministeeriumi majandusdiplomaati. Koostöö tõhustamiseks moodustati viis töörühma, mille ülesanne on määratleda prioriteetriigid, pakutavad teenused, vajalikud kompetentsid, saatkonnasisene koostöömudel ning tulemuslikkuse mõõdikud.
- Eesti arendab uut digitaalset ekspordiportaali, mille eesmärk on lihtsustada ettevõtete välisturgudele laienemist ja koondada vajalik info ning kontaktid ühtsesse keskkonda. Portaali arendus jätkus 2025. aastal intensiivselt ning vaatamata mitmetele väljakutsetele püsiti ajakavas, et viia arendus lõpule 2026. aasta augustiks.

Ligikaudu 90% Välisministeeriumi äridiplomaatia tegevusest on rahastatud Euroopa Liidu taasterahastu vahenditest, mille kasutamine lõpeb 2026. aasta augustis. Poliitiliselt tähtis oli valitsuse otsus eraldada ministeeriumile täiendavad vahendid, et tagada äridiplomaatia tegevuse jätkumine ka pärast taasterahastu vahendite lõppemist. Ootused suursaadikutele ja majandusdiplomaatidele on järjepidevalt kasvanud – neilt eeldatakse sihtriikides proaktiivset ja professionaalset äridiplomaatilist tegevust. Sama kehtib ministeeriumi peamaja töö kohta, sealhulgas visiitide ja ürituste korraldamise, hangete läbiviimise ning ettevõtetega suhtlemise osas. Edukas äridiplomaatia ning koostöö EISiga eeldavad üha enam spetsiifiliste tehnoloogiliste lahenduste kasutamist. Et äridiplomaatia töö sisu on eemaldumas klassikalisest diplomaatiast, on vähenenud huvi roteeruda majandusdiplomaadi ametikohtadele. Sellest tulenevalt on vajadus kaasata kohalike spetsialiste äridiplomaatia prioriteetriikides. Juba praegu tegutsevad kohapeal värvatud ekspordi- ja investeeringute nõunikud Šveitsis, Jaapanis, Singapuris, Lätis ja Berliinis ning see suundumus tõenäoliselt jätkub.

Konsulaartoimingud, üleilmse eestluse hoidmine ja kultuuridiplomaatia

2025. aastal püsis Välisministeeriumi peamajas ja välisesindustes tehtud konsulaartoimingute arv eelmise aastaga võrreldes samal tasemel, ulatudes kokku 61 583 toiminguni. Samuti jäi stabiilseks menetletud viisataotluste arv (14 731). Positiivse arenguna vähenes konsulaarabi vajadus ligikaudu 5%, millele aitasid kaasa ministeeriumi järjepidev ennetustegevus ning reisijate teadlikkuse kasv.

Üleilmsete eestlaste sidemete hoidmisel ja tugevdamisel kodumaaga mängisid 2025. aastal keskset rolli kaks suursündmust – laulu- ja tantsupidu ning kultuurifestival ESTO. Emotsionaalse sideme kõrval on oluline tegeleda ka praktiliste takistustega, mis piiravad välismaal elavate eestlaste võimalusi hoida tihedat kontakti Eestiga. Mitmed üleilmsele eestlaskonnale suunatud üritused ja programmid keskendusid nende kitsaskohtade adresseerimisele. Eesti kultuurielus oli aasta märgiline: tähistati helilooja Arvo Pärdi 90. sünnipäeva ning 500 aasta möödumist esimese eestikeelse trükiteksti ilmumisest. Välisesinduste korraldusel või toel toimus kümneid kultuuriüritusi ning enamik saatkondi kasutas neid tähtpäevi oma kultuuridiplomaatia fookusteemadena. Ühtsete sõnumite

järjepidev esiletõstmine eri riikides ja formaatides aitas tugevdada Eesti nähtavust ning aastat võib pidada kordaläinuks.

Konsulaartoimingud

2025. aasta suurimaks muudatuseks konsulaarabi valdkonnas oli Euroopa Liidu tagasipöördumistunnistuse (EU ETD) kasutuselevõtt 9. detsembril. Arvestades, et reisidokumendi kaotus on peamine konsulaarabi põhjus, lihtsustab uus dokument senist korraldust, asendades kolm varasemat dokumenti ning vähendades seeläbi halduskoormust. Olulise muudatusena ei väljasta Eesti aukonsulid enam ELi tagasipöördumistunnistusi; samas on Eesti kodanikel võimalus pöörduda abi saamiseks teiste ELi liikmesriikide esinduste poole. Teise olulise muudatusena viidi alates 1. septembrist 2025 konsulaarabi kõnedele vastamise teenus üle Häirekeskusele, mis tähendab, et välisministeerium ise seda teenust enam ei osuta.

2025. aastal osutati konsulaarteenuseid 39 välisriigis ning välisministeeriumi konsulaarosakonnas. 2026. aasta jaanuari seisuga tegutseb Eestil 95 riigis kokku 213 aukonsulit, kes pakuvad samuti teatud konsulaarteenuseid. Kokku tehti 61 583 konsulaartoimingut, mis on praktiliselt sama tase kui 2024. aastal. Enamiku teenuste osas püsis maht stabiilne või vähenes mõnevõrra (näiteks Eesti kodanike dokumentide taotlemine), samas kasvas märgatavalt e-residendi kaartide väljastamine ning välismaal ajutise viibimise registreerimine. Esmakordselt ületas välisesindustes e-residendi kaartide väljastamiste arv Eesti isikut tõendavate dokumentidega seotud toimingute arvu.

Konsulaarabi vajadus jätkas langustrendi: 2025. aastal registreeriti 904 juhtumit (2024. aastal 948), millest 174 juhtumit ehk 19% lahendati aukonsulite vahendusel. Keskmiselt algatati päevas 2–3 uut juhtumit, enam kui pooltel juhtudest (55%) oli tegemist reisidokumendi kaotusega. Vähenemise taga on ministeeriumi järjepidev ennetustegevus ning reisijate teadlikkuse kasv. Samuti on muutunud inimeste käitumine: tagasipöördumistunnistuse taotlemise asemel eelistatakse sagedamini reisiplaani muutmist ning passi või ID-kaardi tellimist posti teel. Geograafiliselt vajasid Eesti kodanikud enim konsulaarabi Soomes (213 juhtumit), Hispaanias (71), Ühendkuningriigis (50) ja Itaalias (49). Keerukamatest juhtumitest paistsid silma Valgevenes vahistatud

poliitvangi vabastamine, Vene vahistamismääruse alusel Rootsis kinni peetud topeltkodaniku juhtumning laialdast meediatähelepanu pälvinud kopteriõnnetus Soomes.

Viisamenetluses püsis maht stabiilsena: 2025. aastal menetleti 14 731 viisataotlust, mis on võrreldav 2024. aastaga. Viisataotluste arvu mõjutavad jätkuvalt Venemaa täiemahuline sõda Ukrainas ja sellega seotud piirangud. Väljastatud viisadest 78,8% olid lühiajalised ja 21,2% pikaajalised. Esmakordselt tõusis viisataotluste menetlemisel esikohale Ankara saatkond, kus menetleti 34% rohkem taotlusi kui Moskvas, mis oli varasematel aastatel peamine menetluskeskus.

Üleilmne eestlus

Eestlaste kogukonnad välismaal on riigi jaoks loomulik partner ja neil on oluline roll Eesti kui innovaatilise ja avatud riigi kuvandi kujundamisel. Nende panuse toetamisel on keskse tähtsusega sujuv infovahetus ja ühine teaberuum. Selleks arendas välisministeerium järjepidevalt välismaal elavatele eestlastele suunatud portaali Global Estonian, korraldas virtuaalseid foorumeid ning tegi tihedat koostööd eesti keskorganisatsioonidega Ülemaailmse Eesti Noortevõrgustiku ja Üleilmse Eestluse Koostöökomisjoni raames.

2025. aastal toimus kaks üleilmse eestlaskonna jaoks keskset suursündmust – üldlaulu- ja tantsupidu ning kultuurifestival ESTO. Laulu- ja tantsupeol osales 60 eesti kollektiivi välismaalt. ESTO toimus esmakordselt osaliselt Narvas ning pakkus eraldi programmi ka välismaal elavatele noortele. Mõlemad sündmused toimivad oluliste emotsionaalsete sidemete kandjatena, mis tugevdavad eestlaste seotust kodumaaga; välisministeerium toetas nende elluviimist aktiivselt. Lisaks emotsionaalse sideme hoidmisele on oluline tegeleda ka praktiliste küsimustega, mis mõjutavad välismaal elavate eestlaste soovi Eestiga sidet hoida, siia elama asuda või arendada majandus- ja koostöösuhteid. Selleks laiendasime praktikastipendiumite programmi ning tõhustasime taotlejate nõustamist. ESTO raames korraldasime seminari väliseestlaste toel tegutsevatele kaubanduskodadele ning pühendasime ühe virtuaalfoorumi noorte töö- ja karjäärivõimalustele Eestis. Kavandatud klubivormis suhtlusplatvorm välismaal elavatele eesti noortele, kes soovivad panustada Eesti tutvustamisse ja mainekujundusse, 2025.

aastal ei realiseerunud. Selle arendamisega jätkatakse koostöös Üleilmse Eesti Noortevõrgustikuga.

2026. aasta tegevus keskendub suurel määral välismaal elavatele eesti noortele, eesmärgiga tugevdada nende sidet Eestiga. Muutuv rahvusvaheline keskkond mõjutab ka meie väliskogukondi, mistõttu on plaan kaasata senisest rohkem noori Eestis toimuvasse tegevusesse ning lisada programmidesse Eesti välispoliitikat ja julgeolekut käsitlev mõõde, mille vastu on huvi kasvamas. 2026. aasta augustis avatakse Torontos Eesti KESKUS, mille valmimist on Eesti riik toetanud. Keskusel on potentsiaal anda uus hoog Eesti ja Kanada vahelistele äri- ja kultuurisidemetele. Arvestades rände ja identiteedi küsimuste kiiret muutumist, on üha olulisem toetada nende teemade käsitlemist Eesti ühiskonnas laiemalt.

Kultuuridiplomaatia

Eesti kultuuri suursündmused olid maestro Arvo Pärdi 90. sünnipäev ja 500 aasta täitumine esimese eestikeelse trükiteksti ilmumisest. Välisministeeriumi eesmärk oli koostöös riigisiseste partnerite ja välisesindustega neid tähtpäevi süsteemselt esile tõsta, et tugevdada Eesti kuvandit Euroopa kultuurrahvana, mille juured ulatuvad märksa varasemasse aega kui meie riiklik iseseisvus. Välisesinduste korraldusel või toel toimus kümneid kultuuriüritusi Torontost Kaironi – alates tippmuusikute kontsertidest kuni akadeemiliste konverentsideni. Kuigi Eesti kultuuri tutvustamine ei piirdunud vaid nende kahe tähtpäevaga, kasutas enamik saatkondi üht neist fookusteemadest oma tegevuse võimendamiseks.

Tulemuslik kultuuridiplomaatia eeldab head sihtrühma tundmist ning oskust siduda Eesti ajalugu ja rahvuslikku identiteeti kõnetavate näidete, tsitaatide ja mõttega. Seda arutelu – rõhuga kultuuri kõrval ka diplomaatilisel mõõtmel – on välisministeerium järjepidevalt toetanud ja arendanud. Üheks oluliseks instrumendiks on iga-aastane kultuuripreemia, mille üleandmist on teadlikult kujundatud sisukaks ja nähtavaks sündmuseks.

2026. aastal tähistab 100. aastapäeva Eesti Riiklik Sümfooniaorkester. Tegemist on olulise verstapostiga, mida on kavas esile tõsta laiemalt Eesti muusikasündmuste raames ka välismaal.